

**O REPREZENTARE IDEALĂ A RELAȚIEI DINTRE
OM ȘI DIVINITATE: SFÂNTUL CUVIOS IOAN
IACOB DE LA NEAMȚ – HOZEVITUL.
ISTORIA UNEI VIEȚI
ÎN HRISTOS ȘI PENTRU HRISTOS**

Prof. dr. Maria PLATON

Prof. dr. Gh. PLATON Membru al Academiei Române
--

„Eu sunt lumina lumii. Cât timp aveți lumina, credeți în lumină ca să fiți ai luminii.”(Ioan 9, 5; 12, 36)

Viața Sfântului Cuvios Ioan Iacob de la Neamț – Hozevitul, apoteozatul reprezentant al culturii și spiritualității românești, n-a fost una de rând. A avut o viață neobișnuită, un destin excepțional, pe care și l-a făurit singur, prin voință și credință. Un destin exemplar, pe deplin asumat, care, transformat în experiență, prin fervoare religioasă, purificatoare, a devenit un act de conștiință. Un asemenea destin devine, totdeauna, un obiect de reflecție, deci de biografie. O biografie exterioară, alcătuită din evenimente, întâmplări, activități, oameni, dar și una interioară, ieșită din confruntarea conștiinței cu faptele existențiale.

Reconstituirea unei vieți, atât de semnificative, în variatele-i manifestări, și remodelarea personalității unui ales al lui Dumnezeu, a unui om sfânt, însetat de adevăruri mari, nu este un lucru lesnicios. Unei fapte excepționale nu i se potrivește comuna măsură.

Ne propunem cu pioasă evlavie creștină, să înfățișăm, în paginile acestei micro-monografii, istoria vieții și activității Sfântului Ioan Iacob de la Neamț, urmărind traiectoria unui destin uman și spiritual, cu respectul zonelor de umbră și de taină, inerente oricărei personalități mistice.

Înregistrarea drumului vieții Sfântului și desprinderea semnificațiilor lui le vom putea realiza prin confruntarea materialului autobiografic cu scrierile unor fii duhovnicești și cu istoria. Nu vom fi preocupați doar de cronologia faptelor, ci, mai ales, de spiritul ce stă în spatele lor, de înțelegerea rațiunilor adânci ale unei existențe umane. Valoarea actelor omenești se judecă, se știe, în funcție de gradul lor de autenticitate, de adevăr, iar Sfântul Ioan Iacob Românul a dat faptelor sale un sens care justifică grandoarea vieții sale, document istoric și uman de mare valoare instructivă și emoțională. O biografie adevărată este numai aceea care explică un destin.

* * *

Ca om și sfânt, Cuviosul Ioan Iacob Hozevitul este tributar mediului și timpului său. Ca om și sfânt, el este un român, unul din cei mai noi sfinți ai noștri, un sfânt român. Geografia României și istoria poporului său i-au oferit, în modul cel mai firesc cu putință, cadrul necesar și spațiul intim pentru a-și mărturisi și atașamentul profund față de țara sa, de ținutul Moldovei de sus, unde a văzut lumina zilei. Sfântul Ioan Iacob și-a iubit țara și ținutul natal fără revărsări sentimentale, fără nimic declarativ, dar cu o dăruire totală. Oricât de departe s-a aflat, el s-a întors acasă. Spațiul românesc, „tema românească”, l-au urmărit obsesiv, la ele a revenit mereu, cu gândul și cuvântul.

România, patria sa pământescă, a rămas legată de rostul existenței sale sufletești.

Cum Sfântul Ioan Iacob și-a mărturisit, nu de puține ori, oral și în scris, apartenența la spațiul fizic și spiritual al țării sale, cum, tot de atâtea ori, a dat dovadă de un acut simț al contemporaneității, atent fiind la problemele și valorile timpului său, socotim că o reconstituire sumară, desigur, din punct de vedere istoric, a procesului de viață românească – din perioada în care a trăit – și definirea, cu justificată precădere, a fizionomiei morale a acesteia se impun.

Tabloul istoric ce-l întocmim va deveni, nădăjduim, o modalitate înlesnitoare de cunoaștere a modului de a fi în lume a Sfântului și de dreaptă recunoaștere a dimensiunilor reale ale faptelor sale.

* * *

Realitatea contextuală istorică și spirituală în care a viețuit și s-a afirmat Sfântul Ioan Iacob, ca una dintre cele mai impresionante

personalități ale cinului monahal, corespunde perioadei cuprinse între cele două războaie mondiale, o perioadă în care, pentru români, extazul împlinirilor naționale și al construcției societății democratice s-a împletit cu agonia provocată de dezastrul țării, de cel de-al doilea război mondial, de prăbușirea granițelor și de instituirea, în final, a regimului comunist, care, pentru o vreme îndelungată, a aruncat țara în beznă și deznădejde. Aceleași generații, care au cunoscut bucuria înfăptuirii României Mari, ale cărei provincii istorice s-au adunat între hotarele naționale, au împărtășit și „pustiirea”, adusă de „crivățul năpraznic”, cum, atât de sugestiv, a numit Sfântul „pârjolul roșu”.

Primul război mondial, în urma căruia, prin Tratatul de pace de la Paris, problemele politice ale Europei au fost rezolvate în favoarea naționalităților, a cerut României un uriaș efort economic și uman, pentru că, reîntregirea țării, cu teritoriile aflate în afara vechilor granițe, nu a însemnat doar o operație de reorganizare teritorială. Ea a solicitat, în primul rând, însemnate reforme pentru unificarea administrativă și politică, care au avut drept consecință importante mutații în ordinea economică, socială, politică, morală și culturală.

Ca urmare a unirii Basarabiei, Bucovinei, Transilvaniei și Banatului, România și-a modificat statutul geopolitic în cadrul Europei, transformându-se, dintr-o țară mică, în una de mărime medie, ocupând, între celelalte țări, locul zece, cu o populație de peste 18 milioane de locuitori.

Războiul, motivațiile și desfășurarea acestuia au produs transformări structurale, activizând mentalitatea oamenilor, a țărănimii, mai cu seamă, care alcătuisese marea majoritate a ostașilor, printre aceștia aflându-se și țăranul-erou, Maxim Iacob, tatăl Sfântului, mort în „luptele din Carpați”. Reforma agrară din 1921, pe care regele o promisese țării, în preajma marilor înțeleștări din vara anului 1917, a avut un rol salutar, modificând structura proprietății funciare și, odată cu aceasta, schimbând poziția socială și modul de a înțelege viața al oamenilor.

Alături de această reformă, Constituția din 1923 și Legea electorală, care acordau dreptul de vot universal, au deschis porțile vieții publice pentru milioane de cetățeni, cărora li s-au garantat drepturile civile și politice.

Întreaga populație a marii României intra într-o eră nouă, în care viața democratică era instituită, respectându-se principiile în numele

căroră fusese realizată Unirea și dobândită adeziunea generală a întregii colectivități românești. Legislația vremii adoptă legea agrară, legea electorală, legea administrativă (din 1925), legile privind învățământul (din 1924-1928), legea pentru regimul general al cultelor, legi care au înlesnit integrarea noilor provincii istorice, ele având la bază principiul nediscriminării pe criterii etnice. Beneficiind de drepturile și libertățile democratice prevăzute de legislația României, cetățenii români aparținând minorităților naționale și-au putut organiza o viață comunitară proprie.

Deficiențe în funcționarea regimului democratic nu au lipsit și, numeroase, ele au alimentat extremismele politice, amplificând o permanentă stare de tensiune. Statele revizioniste vecine (U.R.S.S., Ungaria și Bulgaria) au folosit problema minorităților pentru a justifica politica lor ce viza dezmembrarea României întregite.

În această perioadă istorică, țara noastră se transforma într-un stat european. Odată realizat procesul de integrare națională, prin înfăptuirea României „rotunde”, s-a intensificat ritmul integrării europene, început la jumătatea secolului al XIX-lea și favorizat, acum, de noile împrejurări politice, de rolul substanțial pe care avea să-l joace țara pe eșicherul vieții internaționale.

În acțiunea de modernizare a societății românești, practica socială și cea politică a căutat să se sprijine pe teorii privitoare la strategia dezvoltării pe toate planurile existenței istorice a poporului român. Pe acest tărâm, se vor confrunta concepții contradictorii, aparținând mai multor grupări. Cea mai importantă a fost a *europeniștilor*, reprezentanți, în majoritatea lor, ai neoliberalismului, care priveau România ca o parte a Europei, preconizând calea de dezvoltare economică și socială urmată de Occident, punând în circulație *teoria protecționismului*, concretizată în formula „*prin noi înșine*”. Printr-o puternică delimitare polemică se manifestau *tradiționaliștii*, care căutau modele de dezvoltare în tradițiile autohtone, în moștenirile lumii rurale, teorie activizată mult, după 1920, de ideologia țărănismului.

Disputa privind evoluția României după 1918 și controversata problemă „pe ce cale evoluăm” au reprezentat o dimensiune importantă a vieții spirituale românești din perioada interbelică, antrenând în confruntările de idei un important număr de personalități politice și culturale.

În urma profundelor transformări din toate domeniile, în economie, pe plan social, în mișcarea politică, în ideologie, în mentalitate și în mai larga deschidere spre lumea din afara hotarelor țării, se delimitează o perioadă, evident productivă, prin sporirea capacității de creație materială și spirituală a poporului român.

Economia s-a unificat într-un singur organism, prin reaşezarea și reorientarea economiilor teritoriilor unite la necesitățile și posibilitățile pieței naționale mărită acum, de peste două ori față de cea existentă până în 1918. Mărirea potențialului de producție și diversificarea lui au făcut ca, la sfârșitul deceniului al treilea, România să aibă un patrimoniu de resurse umane și materiale, de forțe de producție, transport și schimb mult sporit. La fel, progresul industrial și agrar a înregistrat ritmuri de dezvoltare importante prin circulația mărfurilor, prin comerț, sistem bancar și de credit, producând, în ansamblu, o creștere cantitativă și calitativă relevantă, cu toate consecințele care decurg de aici pentru îmbunătățirea vieții oamenilor.

Cultura perioadei devine, și ea, un factor propulsiv, un element activ al evoluției. Ca toate domeniile vieții materiale, și cultura se dezvoltă pe „albia ideii naționale”. Prin caracteristicile și întrupările sale concrete, este o *cultură națională*. Ea exprimă interesele comune ale momentului, întărește sentimentul coeziunii și solidarității naționale și contribuie, hotărâtor, la formarea conștiinței de sine a poporului nostru.

Toate domeniile acestei culturi naționale contribuie, printr-un proces de extindere și aprofundare, la realizarea unor valori reprezentative pentru creativitatea românească.

Învățământul a devenit o preocupare prioritară, în virtutea adevărului că instrucția și educația sunt o garanție a progresului social și moral. Legea din 1924 a extins învățământul general de la 4 la 7 clase, iar cel primar devine obligatoriu de la 12 la 18 ani. Procentul celor școlarizați ajunge să fie de peste 57%. Se înființează școli normale, licee cu profiluri specializate (la cel de la Cernăuți a învățat adolescentul Ilie Iacob), apar lucrări de pedagogie științifică, publicații școlare. O dinamică rapidă de dezvoltare cunoaște și învățământul superior. La cele patru universități existente în 1922 oficiau, ca profesori, mari personalități, precum Vasile Conta, Alex. Philippide, A.D. Xenopol, G. Ibrăileanu, Petru Poni, Ștefan Procopiu,

Gh. Marinescu și mulți alții, savanți și pedagogi, rămași în memoria posterității prin militantismul lor intelectual și civic.

O etapă de progres cunoaște *presa*. Numărul de publicații periodice cu caracter științific, școlar, literar, bisericesc era impresionant (după 1920 existau mult peste 2 000 de publicații); crește și numărul cotidianelor, unele dintre acestea, „Universul”, „Adevărul”, „Dimineața”, „Timpul”, jucând un rol important în lărgirea și primenirea spiritului epocii. Apar și mari reviste de direcție, cu ambiții doctrinare, precum „Semănătorul”, „Viața românească”, creatoare de curente literare și documente elocvente ale devenirii culturii și literaturii naționale.

Știința, cu influența ei asupra unei culturi, a evoluat mult, odată cu declanșarea unei vaste acțiuni de valorificare a resurselor materiale și umane. Științele pozitive, ca fizica, matematica, chimia, biologia, geologia, geografia au dobândit întinderi nebănuite, prin afirmarea unor școli și societăți științifice, lucrări fundamentale și autorități științifice. La fel și științele medicale, cu creatori și școală și cu descoperiri științifice, de interes mondial și un mare prestigiu internațional (Victor Babeș, Ion Cantacuzino, Gh. Marinescu).

Științele sociale, istoria, filologia, filosofia, pedagogia, dimensiuni fundamentale ale gândirii umane, cu deschideri ferme pentru valorile europene, cunosc personalități exponențiale, ca N. Iorga, A.D. Xenopol, V. Pârvan, Alex. Philippide, Lucian Blaga, G. Călinescu, mari cărturari-patrioți, cu importante opere de erudiție și onestitate profesională. Academia Română, cu o fructuoasă activitate în această perioadă, adună sub cupola ei aceste nume de prestigiu care au lucrat pentru triumful spiritului științific românesc, implicate fiind și în activitatea creatoare europeană.

La fel de evident a fost și roșul *artelor*. Talente și școli artistice de valoare s-au afirmat în pictură, sculptură, muzică, arhitectură, teatru, cinematografie. N. Grigorescu, O. Paciurea, Ștefan Luchian, Octav Băncilă, G. Enescu militează pentru o apropiere a artelor de realitatea românească, de creația populară, pentru realizarea unei arte de idei, cu o concentrată substanță etică în conținutul și forma operelor artistice.

În sfârșit, *literatura*, această valoare de echilibru a omenirii, și-a exercitat, cu strălucite rezultate, în funcție de propria specificitate, funcția ei civilizatoare și umanizatoare. Epoca a înregistrat o mare

diferențiere de orientări, curente și școli literare, precum și talente reprezentative, care, împărțite între tradiționalism și modernism, scriu opere rămase în patrimoniul național, prin noutatea de substanță și de formulă artistică. Sadoveanu, Bacovia, Rebreanu, Arghezi, Blaga, cu o lungă carieră literară, ca să nu-i pomenim decât pe clasici, au dat o neasemuită strălucire literaturii acestei epoci, ajunsă la o maturitate artistică deplină.

În liceu, dar și printr-o stăruitoare muncă de autodidact, înzestratul elev Ilie Iacob a aflat de această predigioasă complexitate și diversitate a culturii timpului său și i-a fost de mare folos în lărgirea orizontului intelectual și moral și în fructificarea, în scris, a vocației sale artistice.

Nu i-a rămas, cu siguranță, departe de interesul său, nici situația *Maicii, Bătrânei Biserici* românești (așa cum a numit-o, în respectul și devoțiunea sa nelimitată).

Știm ce rol important a exercitat dintotdeauna Biserica în viața românilor. Ea a fost și a rămas păstrătoarea ființei naționale, iar contribuția sa la procesul de formare și afirmare a identității noastre de creștini ortodoci a fost și, iarăși, a rămas una fundamentală. Importanța dimensiunii religioase în social este covârșitoare.

Cum se înfățișează tabloul cultelor în perioada pe care a străbătut-o Sfântul Ioan Iacob? Este unul complex, cu suișuri și coborâri. În noua ordine socială și politică, lumii românești trebuia să-i corespundă și o nouă ordine religioasă. În lumea credințelor și a ideilor, religiozitatea secolului al XX-lea, în ansamblu judecând lucrurile, a fost una dinamică. Nu altfel s-a întâmplat și în cuprinsul Bisericii Ortodoxe Române, deși n-am fi avut nevoie de catastrofele războaielor ca să-l descoperim și să Îl iubim pe Dumnezeu.

La 17/30 decembrie 1919, la sesiunea extraordinară a Sfântului Sinod, s-a decis ca Unirea din 1918 să fie extinsă și asupra Bisericii. În felul acesta s-a creat o singură *Biserică Autocefală Ortodoxă Națională Română*, a cărei autoritate supremă era Sfântul Sinod al Sfintei Biserici a României întregite.

Constituția din martie 1923 prevedea că libertatea de conștiință este absolută, Statul garantând libertate și protecție tuturor cultelor. Se puneau însă probleme de organizare, pentru că alături de creștinii ortodocși (în 1930, ortodocșii reprezentau 72,6% din populație, alcătuind marea majoritate, aproape 13 milioane) mai existau „frați

uniți cu Papa de la Roma”, catolici, luterani, calvini, unitariști, bap-tiști ș.a. Se mai adăugau, apoi, cultul mozaic și cel mahomedan sau musulman, care, cu toții, au avut, până la România întregită, un trecut sub națiuni și organizații diferite, în Transilvania, Banat, Mara-mureș, Bucovina, Basarabia. Această variație de regimuri nu mai putea fi menținută în întregul numit România. Caracterul unitar al statului presupunea „legi unitare, aceleași pretutindeni și pentru toți”, cum se specifica în Expunerea de motive a legii din 1928¹.

Legea, numită *Legea pentru regimul general al cultelor*, din aprilie 1928, a stabilit situația de drept a cultelor, raporturile dintre stat și culte, relațiile dintre culte. S-a subliniat, în mod special, că Statul și Biserica se găsesc într-o relație de strânsă colaborare, urmărind același scop: statul, prin legea lui juridică și Biserica, prin legea ei morală. Menită să aducă pace și armonie între confesiunile și popoarele trăitoare între hotarele României Mari, această importantă lege a rămas (cu completările și modificările de rigoare), la baza activității din acest domeniu până în 1948, reprezentând o piatră de temelie în acțiunea de consolidare, pe baze democratice, a României întregite.

În stipulațiile legii, se specifică o singură excepție, aceea a cultului catolic, pentru că șeful său spiritual își avea sediul la Roma, deci în afara hotarelor, situație reglementată prin Concordatul cu Vaticanul, din 1927, și ratificat în 1929, după adoptarea legii din 1928.

În noile condiții create de Marea Unire, s-a hotărât ca Biserica Ortodoxă Română să fie înălțată la cea mai înaltă treaptă ierarhică. Prin legea din 4 februarie 1925, Scaunul Arhiepiscopal și Mitropolitul al Ungro-Vlahiei, ca Primat al României, să fie ridicat la rangul de Scaun Patriarhal. Mitropolitul primar, Miron Cristea, a devenit, la 1 noiembrie 1925, patriarh. În același an, guvernul român a intervenit pe lângă cel de la Ankara, solicitând permisiunea ca Eparhia Ecumenică să funcționeze, în continuare, la Constantinopol, Biserica noastră deținând după ce ortodoxia rusă cunoaște, din 1920, perioada ei tragică de existență – un rol important în ecumenismul ortodox.

¹ Cf. Ion Agrigoroaiei, Ovidiu Buruiană, Gh. Iacob, Cătălin Turliuc, *România interbelică în paradigmă europeană*, Editura Universității „Al.I. Cuza”, Iași, 2005, p. 270.

În septembrie 1924, Damianos, Patriarhul Ierusalimului, venind în România, i-a conferit regelui Ferdinand cele mai înalte însemne ale Ordinului Sfântului Mormânt, un eveniment cu semnificații majore în viața religioasă a românilor. Mai amintim că, în 1935, s-a înființat un episcopat ortodox pentru comunitățile ortodoxe din Statele Unite ale Americii.

Măsurile legislative adoptate au înlesnit apariția unor instituții de învățământ. Biserica Ortodoxă Română dispunea, în jurul anului 1930, de 5 academii teologice, de 3 facultăți de teologie și 10 seminarii teologice. Baza materială s-a dezvoltat, precum și personalul necesar practicării cultului. În jurul aceluiași an, se numărau 8 279 biserici și 75 mănăstiri și schituri. Conducătorii confesiunilor, care aveau mai mult de 200.000 de credincioși, au devenit membri de drept ai Senatului. S-au făcut numeroase traduceri de texte biblice și liturgice. O trezire a gândirii ortodoxe, o conștientizare a mesajului și a slujirii Ortodoxiei au devenit evidente, dacă adăugăm la toate acestea marele eveniment spiritual al secolului al XX-lea, ce a avut loc tot în perioada istorică pe care am numit-o, și anume întâlnirea dintre ortodoxie și occident, grație, în special, diasporei ortodoxe ruse, românești, grecești, sârbe, antiohiene. Apariția ortodoxiilor occidentale duce la instituirea unei frațietăți ortodoxe care va dezvolta prietenia, pacea, armonia și o mai bună cunoaștere a credinței. Este punctul de plecare al mării mișcări ecumenice de astăzi, care, în eforturile ei de unire a umanității în Hristos, își propune să structureze renașterea spirituală a secolului nostru, al XXI-lea.

Toate aceste împliniri ale Bisericii „latine” a românilor, care au dus, direct sau indirect, la consolidarea României întregite și la instituirea cadrului unitar necesar desfășurării vieții publice normale, într-un stat suveran, aveau să dureze până în 1945. Odată cu instaurarea regimului comunist, capitalul simbolic al Bisericii Ortodoxe Române s-a erodat treptat. Prin epurare și reeducare, prin persecuții, presiuni asupra ierarhiei bisericești, prin închiderea mănăstirilor și seminariilor, prin interzicerea catehizării și a activităților culturale, sociale și caritabile, s-a urmărit ruina credinței ortodoxe și dispariția religiei. Liberă era doar propaganda antireligioasă.

Abia după căderea comunismului, Biserica Ortodoxă Română va accede la libertate. Legi noi vor instaura libertatea de conștiință și

capacitatea Bisericii de a se organiza și exprima într-un context de laicitate a Statului și într-o imperioasă nevoie de evanghelizare și de reînnoire.

Dacă, pe plan intern, se desăvârșeau în această perioadă istorică reformele modernizării, cu căutări, împliniri și eșecuri, care încercau să producă un nou ciclu evolutiv în civilizația și cultura poporului nostru, pe plan extern, România urmărea două obiective prioritare: recunoașterea în spațiul internațional a Unirii din 1918 și apărarea integrității teritoriale. Prin conferința de pace de la Paris (1919-1920), primul obiectiv a fost atins, pentru cel de-al doilea, s-a încercat să se găsească rezolvarea prin aderarea la alianțe bi- și multilaterale, imperios necesare din cauza politicii revizioniste a unor state vecine, ca Uniunea Sovietică și Ungaria.

În acest timp, se instaurează dictatura carlistă, cea dintâi dictatură din istoria țării, alegerile din 1937 marcând prima confruntare electorală dintre democrație și autoritarism. Constituția din 1923 este abrogată, regimul parlamentar este desființat; în 1938 are loc promulgarea unei noi constituții și puterea regală a lui Carol II devine nemăsurată. Din punct de vedere economic, România este subordonată, prin tratatul din martie 1939, Germaniei.

Din 1940, evenimente dramatice marchează existența românilor. În urma Pactului Ribbentrop-Molotov, din 23 august 1939, și notele ultimative sovietice, din 26 și 27 iunie 1940, are loc ocuparea Basarabiei și a nordului Bucovinei. Prin Dictatul de la Viena, din 22 august 1940, Ungariei îi este cedată o mare parte a Transilvaniei. În aceeași lună a aceluiași an, Bulgariei îi revine, abuziv, Cadrilaterul.

Amputările teritoriale provoacă mari mișcări în țară. În septembrie 1940, Regele este nevoit să încredințeze formarea guvernului lui Ion Antonescu, devenit, practic, conducătorul statului, având, prin suspendarea Constituției și dizolvarea Camerelor legiuitoare, puteri depline.

La 6 septembrie 1940, Carol II abdică în favoarea lui Mihai I, Ion Antonescu rămânând conducătorul statului. Se introduce regimul de dictatură militară, căreia i se adaugă dictatura legionară, răsturnată, la ordinul Germaniei, în ianuarie 1941.

În iunie 1941, România intră, alături de Germania și de alianții ei, în războiul contra Uniunii Sovietice.

La 22 iunie 1941, românii trec Prutul, eliberează Basarabia și nordul Bucovinei și, continuă, la cererea lui Hitler, campania militară la est de Nistru, pentru a lupta, apoi, în vest, alături de noii aliați, – Franța, Anglia, Statele Unite ale Americi și Uniunea Sovietică – pentru eliberarea nordului Transilvaniei, a Ungariei, Cehoslovaciei, Austriei.

La 23 august 1944, România iese din război, pentru a intra într-o nouă zodie, neagră, a existenței sale. Partea de est a țării este ocupată de sovietici, Antonescu este arestat și, prin forța Armatei roșii și cu concursul comuniștilor, se instaurează un regim politic, economic, cultural care aservește țara marelui imperiu de la răsărit. Opoziția politică este înlăturată, Regele Mihai I este silit să abdice, la 30 decembrie 1947, și România devine Republică Populară, apoi, în timp, Republică Socialistă. Autarhia economică, întărirea rolului aparatului represiv, partinitatea absolută în toate sferile, controlul total asupra partidului comunist, lipsa oricărei opoziții organizate, naționalismul etnicist, un cult al personalității dus la extrem și o politică externă conjuncturală sunt trăsături care califică regimul instaurat în țară unul stalinist, pentru a deveni, din 1971, un stalinism în manieră națională. Sfârșitul avea să vină abia în decembrie 1989.

Cuviosul Ioan Iacob, deși aflat în aspră sihăstrie, în pustia Hozeva, nu a rămas străin de toate aceste întâmplări. Suflul tragic al evenimentelor din țară ajunge la el și, atent la pulsul veacului, nu numai al inimii, își situează o parte a faptei de creație în consonanță cu istoria, care a avut, de timpuriu, o largă reprezentare în conștiința sa, atingându-i și formația etică și talentul artistic.

În scrisul său, cele două războaie mondiale și „pârjolul roșu” – comunismul – își găsesc un ecou puternic, caracterizat prin patos civic, spirit umanitar și ardența unui patriotism activ. Este un răspuns individual la problemele grave ale epocii sale, dar, prin simțirea solidarității, este și expresia unei întinse reacții colective, care nu poate fi rupt, de substanța umană a celui care a produs-o.

* * *

Misterul învăluie, adesea, viața unor Sfinți Părinți. La Sfântul Ioan Iacob Hozevitul misterul nu-i însoțește puțină viața pământescă. Materialul documentar, atât cât a ajuns până la noi, a făcut ca existența sa fizică și spirituală să nu rămână în mister și legendă.

Avem, mai întâi, la îndemână propriile mărturii ale Sfântului, strecurate în producțiile lirice și în narațiunile sale – „hrană duhovnicească” – în care omul Ilie Iacob s-a istorisit pe sine, și-a deschis inima și și-a descris prea plinul sufletesc, aflat în căutarea unor forme mai înalte, mai drepte și mai pure de viață. Dar Sfântul a vorbit despre sine numai în măsura în care acest lucru a putut fi făcut întru slava lui Dumnezeu, pentru că el și-a trăit viața, cu fervoare religioasă, purificatoare, numai pentru a fi în comuniunea cu Dumnezeu. Exprimarea în scris, utilajul acesta de cuvinte, de idei și sentimente, pus pe hârtie, îl vom valorifica constant, pentru a cunoaște unul dintre instrumentele de care s-a folosit ca să comunice, să influențeze și să transforme.

Avem apoi mărturiile celor care i-au fost în preajmă, colegi de școală, frați duhovnicești și discipoli, prețioase toate pentru definirea portretului multiform al omului, monahului și Sfântului Ioan Iacob.

Pe temeiurile acestor documente, înfățișăm parcursul cronic al vieții sale și datăm principalele momente ale acesteia, explicându-le tot timpul prin aderențele multiple care le fixează în timp și spațiu.

În scenariul vieții Sfântului intră mai multe etape, condiționate toate de o multitudine de circumstanțe locale și istorice. Data nașterii poate fi fixată cu precizie. Este 23 iulie 1913. A văzut lumina zilei în satul Crăiniceni, comuna Horodiștea, din fostul județ Dorohoi, astăzi Botoșani. Sfântul Ioan Iacob este fiu al Moldovei, crescut în locurile și printre oamenii acestei părți de nord a țării, a cărei substanță morală a asimilat-o, adânc, ca limbă, datini, legende și aspirații.

Părinți i-au fost Maxim și Ecaterina, țărani prețuiți pentru hărnicia și puternica lor credință în Cel de Sus. Numele de botez i-a fost Ilie, ales într-o vreme când numele avea o semnificație profundă, încărcată de sensuri simbolice. Un nume, care lasă să se vadă mult din viitoarea sa vocație, pentru că micul Iliuță, încă din pruncie, va fi ales și binecuvântat de Dumnezeu.

Prima vârstă o petrece în satul natal, un tărâm paradisiac, pe care îl va evoca, mai târziu, în poezii încărcate de regrete și de nostalgii. Este crescut de bunica sa, Maria, pentru că la șase luni de la naștere îi moare mama, iar numai după doi ani își pierde și tatăl în încheștarea eroică și dramatică a primului război mondial. Cade în luptă „cu unguria peste Carpați”, își va aminti peste ani fiul.

Bunica Maria este o femeie simplă, neștiutoare de carte, foarte credincioasă și de o pilduitoare bogăție sufletească. Ea îl crește pe copilul Iliuță în frica lui Dumnezeu, în spiritul modestiei, smereniei, blândeții, al milei creștine, inițiindu-l, de timpuriu, în adevărurile și practicile creștine.

„Te văd cu ochii minții
Așa precum erai,
Cu chipul blând ca sfinții
Cu farmecul în grai.

Căci eu ți-am fost povara
Pe umerii slăbiți;
Fiind rămas pe lume
De mic fără părinți.

Eu dragostea de mamă
La tine am aflat
Și temerea de Domnul
Mereu m-ai învățat.”²

Copilul Iliuță este o fire blândă și sensibilă, cu o minte ageră, deschisă spre toate orizonturile cunoașterii.

Copilăria și-o trăiește cu toată candoarea vârstei, dar numai atâta timp cât i-a stat alături bunica Maria. Bucuria de a trăi printre ierburi, flori, păsări, gâze, dobitoace și-o va mărturisi deschis. Se bucură de lumina zilei, de farmecul înserării, de culoarea verde a copacilor, de cântecul greierilor. Inima i se înflăcărează pentru Dumnezeu și întreaga Lui creație. Caută, de mic, cheia înțeleșurilor lumii și se caută, implicit, pe sine, simțind că „Veșnicul Stăpân” i-a dat „talant spre înmulțire”.

Sub veghea bunicii Maria, străbate primii ani de școală primară la Crăiniceni, făcându-se remarcat ca un elev iubitor de învățătură, cu o inteligență servită de o inimă caldă, deschisă spre iubire. În

² *În amintirea bunicii mele care se cheamă Maria, în Hrană dubovnicească. Carte cu cele mai minunate și umilicioase cugetări care suie pe om cu sufletul la cer;* scrisă în versuri de Ieroschimonahul Ioan Iacob, care a sihăstrit la Schitul Sfintei Ana din Mănăstirea Hozeva în pustiul Iordanului. Partea I: Poezie. Editura Lumină din lumină, București, 1993, p. 53. Cu mențiunea: „Nepotul recunoscător, smeritul Ieroschimonah Ioan Iacob, 22 iulie 1955.

clasa a treia, Iliuță își pierde venerata-i bunică și ajunge în casa unchiului său, Alecu Iacob și a mătușei Lucreția, oameni gospodari, slujitori, și ei, ai cuvântului Domnului, care-i însuflă o morală riguroasă, morala măsurii și a echilibrului, tipică familiilor de țărani moldoveni, cu conștiința clară a forței și demnității lor. Traiul în noua familie, cu încă șase copii, i-a fost totuși greu, fiind pizmuț pentru cumișinea și inteligența lui, deși muncea cu râvnă răbdătoare, acasă și în țarină.

La terminarea claselor primare, înzestratul elev ajunge, în 1926, la gimnaziul „Mihail Kogălniceanu”, din târgul Lipcani, județul Hotin. Încă în viață fiind, bunica Maria intuise harurile înalte ale nepotului său și hotărâse să fie ajutat să treacă, prin învățatură, de la întuneric la lumină.

În 1929-1932, este elev la Liceul „D. Cantemir”, din Cosmeni-Cernăuți aducând cu sine o dorință vie de carte și o puternică credință mântuitoare. Strădania de a cunoaște cât mai mult și de a deveni cât mai bun îl mistuie. Este în căutarea unei formule de viață, a unui mod de a fi în lume, care să-l ajute să se perfecționeze moral. Harul, de timpuriu ivit la lumină, îl va orienta spre adevăr.

„În toți anii de studiu, prietenul meu, Ilie Iacob, – își amintește colegul său, preotul Gh. Lazăr –, s-a arătat a fi o fire retrasă, meditativă și contemplativă. În locul jocurilor zgomotoase, în care mulți tineri de aceeași vârstă își pierdeau timpul fără folos, el prefera să citească din Sfânta Scriptură sau dintr-o operă literară, să facă probleme de matematică sau fizică, să mediteze asupra faptelor din istoria universală, să se ocupe de studiul geologiei, geografiei, botanicii sau zoologiei și să armonizeze toate într-un tot organic, care ne cheamă să-L preamărim pe Dumnezeu [...]. Se retrăgea, adesea, într-un colț din livada părintească, în mijlocul naturii, și-și mângâia auzul ascultând ciripitul păsărelelor sau admira aerul înstelat în nemărginirea lui și cugeta la atotprezența lui Dumnezeu în cer și pe pământ.”³

Lecturile îi sunt, cu adevărat, rodnice și-i aduc mari achiziții sub raport cultural și moral, devenind o temelie pentru credință, pentru certitudine. Și-a dat seama, devreme, de legătura lui cu Dumnezeu și de relația dintre Creator și creaturile sale. Voia să se adune, să se

³ Gh. Lazăr, *Sfinți români. Cuviosul Ioan Hozevitul cel Nou*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, LIX, nr. 1-3, Iași, 1983, pp. 87-88.

stabilească în ceea ce este veșnic, pentru a-și trăi viața în deplină armonie cu Cel de Sus și cu semenii săi. O trăire prin iubire.

Lucid și prin efort trudnic, s-a învrednicit, încă de foarte tânăr, de o credință luminată, de o înțelegere adâncă a adevărilor credinței. La tânărul Ilie Iacob credința precede; înțelegerea urmează și amândouă îl vor conduce la cunoașterea lui Dumnezeu, la care a ajuns prin puteri proprii, prin har, dar și cu sprijinul Cărtților Sfinte. Încă din anii de școală studiază scrierile patristice și liturgice, Sfânta Scriptură, cu Vechiul și Noul Testament, *Psalmi* lui David și pe cei tălmăciți, în versuri, de Mitropolitul Dosoftei, *Viețile și Faptele Apostolilor*.

Cu intuiția exactă a înzestrării sale native, scrie, încă din copilărie și adolescență, versuri, ieșite toate din substanța de viață, din inima-i caldă, din intelectualismul său afectuos.

„De mic – își amintește tot preotul Gh. Lazăr – s-a vădit un talentat mânăvitor al scrisului și un meșter iscusit în exprimarea sentimentelor sale în versuri, cu frumos colorit. Pentru aceasta, profesorii de limba română, pe care i-a avut în gimnaziu și la liceu, l-au apreciat mult. Din cauza vitregiei vremurilor de război nu s-a putut păstra nimic din primele lui încercări poetice. Totuși știu că a compus câteva poezii și a cules povești și întâmplări din gura lui moș Alecu și le-a redat în proză.”⁴

Interiorul său sufletește, bogat, bunurile dobândite prin învățatură și talentul nativ vor rodi, îndelung, mai târziu, când va sluji Biserica lui Hristos cu cuvântul, scrisul și fapta.

În 1932, Ilie Iacob promovează, primul, examenul de bacalaurat, la Cernăuți. Cunoscându-i sufletul, deplin transformat prin har, rudele și prietenii îl îndeamnă să urmeze, tot la Cernăuți, teologia și să devină, prin jertfire în unire cu Iisus Hristos, preot. O chemare tainică, o chemare superioară îl îndemna să nu dorească mărirea lumească. El voia, prin devoțiune, rugăciune și meditație, să ajungă la Dumnezeu, să se îndumnezeiască. „Un an întreg a meditat și s-a pregătit sufletește pentru a face acest pas”, scrie memorialistul amintit. Ființa sa lăuntrică, destrămată în aceste zbateri, se va țese mai bogată atunci când se hotărăște să ia calea monahismului.

⁴ *Ibidem*, p. 88.

„Limanul tău e mănăstirea,
Acolo traiul este lin.
Și poți să capeți mântuirea
Păzind monahicescul cin.”⁵

„Vreau să mă fac călugăr!” Un „glas de sus” rostise *Mănăstirea*. La 15 august 1933, de sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, și-a luat Cărțile Sfinte, Crucea, icoana Fecioarei Maria și, cu binecuvântarea arhimandritului Eugen Laiu din Cernăuți, a pornit spre Mănăstirea Neamț. Chemarea interioară îi determină alegerea, ei i se alătură însă și o vocație apostolică. Adevărata și deplina naștere a ființei sale a devenit cu puțință din această clipă, din clipa în care ia hotărârea să-și caute viitorul dincolo de lume și să-și întoarcă viața și sufletul către Lumina lumii, către Iisus Hristos. „*Eu sunt Lumina lumii. Cât timp aveți lumina, credeți în lumină ca să fiți fii ai luminii.*” (Ioan 9, 5; 12, 36)

De acum înainte viața și persoana viitorului monah câștigă în substanță și în complexitate, marcând caracterul unic al unui destin omenesc.

La Mănăstirea Neamț este primit de starețul Sfântului Lăcaș, episcopul Nicodim Munteanu, care, după prorocirea tânărului călugăr Ilie Ioan, va ajunge „păstor ales”. Devenit Mitropolit al Moldovei, Nicodim Munteanu va ajunge Patriarh al României. „Eram în fața mănăstirii – își amintește fratele-monah Clădie Derebreanu – când a apărut un tânăr uscățiv și blând, cu fața senină și cu ochi albaștri, adevărate lumini ale sufletului său. Îmbrăcat simplu, dându-și jos pălăria și ținându-și bagajul în mână, s-a închinat smerit în fața icoanei Înălțării Domnului din fața clopotniței de la intrarea în mănăstire. Apoi a intrat în Biserica mare a mănăstirii, unde s-a rugat îndelung înaintea icoanei făcătoarei de minuni a Maicii Domnului.”⁶

A fost dat în grija schimonahului Ion (care era farmacistul „lavrei” Neamțu), pentru a-l introduce în obștea monahală și a-l ajuta să dobândească pacea și înseninarea interioară, spre care năzuia cu toată

⁵ *Limanul dubovnicec*, în *Hrană dubovnicească*, ed. cit., p. 52.

⁶ *Viața și minunile Sfântului Ioan Iacob*, ediție redactată și îngrijită de Prof. Anamaria Rus și Prof. Cosmina Tamaș, chilia „Bunei Vestiri”, Schitul românesc Lacu, Sf. Munte Athos, Editura Publitar, f.a., pp. 21-22.

ființa sa. „Mănăstirea Neamț a fost o adevărată școală a evlaviei și formării sale duhovnicești.”⁷

De acum înainte începe lungul proces de deposedare de sine și al viețuirii după legile credinței. Ascultarea și-o face la infirmeria („bolnița”) mănăstirii și la biblioteca acesteia. Nemărginita-i milă pentru aproape, potențialul afectiv pe care îl posedă i-au fost de real folos la îngrijirea bolnavilor, iar dragostea de carte și-o ostioiește citind mult în bogata bibliotecă a mănăstirii, ceea ce îl ajută să acceadă, printr-o cuprindere mai largă și o înțelegere mai adâncă, la valorile fundamentale creștine, la harul mântuitor al lui Dumnezeu. Smerenia, blândețea, milostenia, iubirea îi stau mereu alături în itinerariul omului Ilie Iacob către Dumnezeu prin Hristos, producând o totală transformare de spirit, de morală. Sunt efectele lucrării lui Dumnezeu asupra celui care a hotărât să răspundă chemării sale.

Religiosul crează, totdeauna, umanitate. Vrea să ajungă la Locurile Sfinte, dar nu obține pașaportul solicitat, pentru că nu satisfăcuse serviciul militar. Un pelerinaj la mănăstirile din Oltenia făcut în cursul anului 1934 și o ședere de un an la mănăstirea Turnu, de pe Valea Oltului, îl fac să înțeleagă și mai bine că scopul unei vieți creștine este dobândirea Duhului Sfânt, care aduce în inimi împărăția lui Dumnezeu. Sfântul Duh înduhovnicește și trupul și sufletul omului.

După satisfacerea serviciului militar la un regiment de infanterie din Dorohoi, unde a fost repartizat, în virtutea însușirilor sale de „fiu al mângâierii”, să îngrijească bolnavii la infirmeria regimentului, revine în obștea mănăstirii Neamț. Își continuă ascultarea, punând în ordine mulțimea de manuscrise și cărți din bibliotecă. Textele biblice și liturgice îi stau din nou la îndemână, ca să cunoască viața creștină în toată măreția ei tragică, să se elibereze tot mai mult de limitele sale individuale, să devină conștient de comuniunea ecleziastică și să înțeleagă că Biserica este, ca trup sfânt al lui Hristos, singurul loc al îndumnezeirii.

Umezeala zidurilor și praful îi macină sănătatea șubredă, dar tânăra monah Ilie Iacob nu renunță la lectură și studiu. La credința din iubire, el ținea să adauge cunoaștere prin inițiere, prin însușirea

⁷ Lucian Tomitanul, *Cuviosul Ioan Iacob de la Neamțu (Hozevitul)*, în *Sfinți români și apărători ai legii strămoșești*, București, 1987, p. 552.

învățăturii religioase creștine. Nu voia să creadă doar dintr-un impuls interior: „Crede și nu cerceta”. Dotat cu darul înțelegerii, el cercetează. Fără îndoială, nu înlătură valoarea trăirii, a iubirii, ca formă de cunoaștere a divinului. Observă natura, frumusețea și noblețea ei și, prin ea, îl percepe pe Dumnezeu, creatorul naturii, fapta Lui, ajungând la o trăire spirituală intensă, la extaz și revelație. Dar, la trăirea lui Dumnezeu, adaugă știința despre Dumnezeu. Cunoașterea religioasă presupune, cu necesitate, o inițiere, o folosire a propriilor facultăți mintale, cum le ceruse Iisus celor ce-l ascultau.

Învăță greaca și slavona, la care adaugă și limbi moderne: franceza, engleza, germana și, mai târziu, araba. Citește scrierile misticilor răsăriteni și apuseni, care nu sunt doar transpuneri literare ale experiențelor lor contemplative, ci și îndrumări spirituale, ce pot conduce, progresiv, de la ignoranță la iluminarea adevărului divin. La credința-i puternică adaugă autoperfecționarea, o perfecționare interioară, continuă, nu doar devoțiune și credință necondiționată. Este o activitate intelectuală, cu finalitate precisă, valoroasă prin prisma scopului său. Este calea logicii pentru cunoașterea spirituală, fără speculații metafizice subtile și anxietăți sufletești. Dumnezeu i-a dat omului rațiunea pentru a judeca singur și libertatea de a alege.

Atmosfera monastică de la Mănăstirea Neamț care îndemna la minimalizarea trupului și intensificarea rugăciunii liturgice și personale, îl ajută să-și regăsească adevărata natură, pregătindu-l să intre în cinul călugăresc.

Pe 8 aprilie 1936, în Miercurea Mare a Săptămânii Sfințelor Patimi, rasoforul Ilie Iacob este călugărit, în Biserica Mare a mănăstirii, de noul stareț, arhimandritul Valerie Moglan (viitor episcop-vicar la Iași). Primește numele de Ioan Iacob, iar naș și părinte duhovnicesc îi este ieromonahul Ioachim Spătaru, egumenul Schitului Pocrov, un respectat om al duhului.

În toți anii petrecuți la Mănăstirea Neamț a fost infirmier, bibliotecar, intendent la Stăreție și profesor la școala monahală. A dus, cu adevărat, o viață lucrătoare, formatoare, știind că mântuirea nu este un dar necondiționat al Mântuitorului, ci o posibilitate oferită individului. Ea trebuie recâștigată de fiecare prin efort personal.

„Umbla, preamărindu-L pe Dumnezeu”, cum cere Sfântul Ioan Scărarul, dar ambianța penitențială a mănăstirii nu i se pare călugărilor Ioan Iacob îndeajuns. Năzuiește la dobândirea personală a

Sfântului Duh, la atingerea idealului monahismului ortodox, prin singurătate și tăcere, printr-o viață ermetică, întemeiată pe rugăciune personală și tăcută. Avea tot timpul în minte pilda marilor părinți duhovnicești din cele dintâi veacuri ale creștinismului, bine asimilată prin lecturile-i rodnice. După exemplul acestora, năzuiește la o cunoaștere nemijlocită a lui Dumnezeu, prin trăirea directă a comuniunii cu El, o trăire efectivă a divinului.

Calea mistică este o altă formă a apropierii de Cel de Sus, principiul ascetic fiind unul constitutiv al gândirii religioase, cu o înaltă dimensiune etică. El presupune depășirea a tot ce-l leagă pe om de lumesc, de „marea vieții”, cum el însuși spune în poezia *Limanul dubovnicesc*, adică eliberarea de ființa materială, cu toate efectele ei: condiționări afective, sentimente personale (invidie, lăcomie, furie, frică, suferință).

Această permanentă foame de Dumnezeu și dorul după o viață isihastă îl fac să ceară aprobarea Înaltpreasfințitului Nicodim, Mitropolitul Moldovei, și binecuvântarea starețului mănăstirii și să pornească la drum, în toamna anului 1936, însoțit de doi monahi, Cludie Derebreanu și Damaschin Ignat, spre Țara Sfântă. Urmează îndeaproape urmele Domnului Iisus și ale Sfinților Apostoli, închinându-se la locașurile sfinte din Ierusalim (Sfântul Mormânt, Golgota), poposind la Betleem, Nazaret, Hebron – un adevărat itinerar al omului către Dumnezeu.

Este primit în obștea unei vechi așezări monahale de pe Valea Cedrilor, între Ierusalim și Marea Moartă, în apropiere de Betleem, Mănăstirea Sfântul Sava, o vestită mănăstire, întemeiată de Sfântul Sava cel Sfințit († 532)⁸. Aici și-a găsit, în sfârșit, echilibrul vieții. A descoperit adevărul și s-a bucurat de el. Harul produce în el o energie, care va forma o existență completă, arzătoare, bogată în gândire, în meditație. Pentru că renunțarea de sine lasă loc iubirii pentru ceilalți, iubirea fiind calea și semnul mântuirii sufletești. Toate lucrurile le va îndeplini aici, în comunitatea monastică, din dragoste, din iubire creștină. A fost infirmier, farmacist, bibliotecar, paracliser, ajutor de econom, ghid. Mult vestita bibliotecă a mănăstirii îi stă la îndemână, pentru a-i împlini neostoita sete de cunoaștere.

⁸ Cf. Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, episcop-vicar, *Sfântul Ioan Iacob Sibastrul, român de la Hozeva*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2000, p. 25.

Citește, scrie și traduce din limba greacă, pe care ajunge s-o stăpânească la perfecție, lucrări ale marilor părinți duhovnicești.

Toleranța, generozitatea, altruismul, ce au constituit pentru el esența vieții, l-au făcut să nu rămână, zile și nopți, doar la căpătâiul călugărilor bătrâni și nevolnici. Cu aceeași dăruire i-a îngrijit și pe arabii și beduinii bolnavi sau răniți în război, pe toți considerându-i „o familie întru Dumnezeu” și semeni ai lui Dumnezeu. Etica iubirii a fost reprezentată, strălucit de acest ales al Domnului – etică devoțională și cuprindere sintetică fraternă.

Deși a preferat cunoașterea personală, directă a lui Dumnezeu, pe calea mistică, prin asceză fizică, abstenență și practica rugăciunii – personală și comunitară, cuviosul Ioan Iacob l-a avut alături pe unul din cei mai străluciți duhovnici trăitori pe atunci, în Țara Sfântă, părintele ieroschimonaș Sava, macedo-român, cunosător al limbii române, om aproape de Dumnezeu, investit cu mare har. Acesta i-a fost un statornic îndrumător spiritual, un povăuitor divin, cu un rol hotărâtor în spiritualizarea sa. Recunoscător pentru „hrana duhovnicească” primită, „nevrednicul fiu duhovnicesc” îi va închina o „duioasă versuire”, atunci când acesta se săvârșește din viață:

„O, suflet plin de bunătate,
Limanul nostru la nevoi,
Duhovnicescule părinte,
De ce te-ai dus de lângă noi?

Când ne uitam odinioară
La chipul tău cel prea senin,
Uitam durerea cea amară,
Opream al inimii suspin.

Și auzindu-ți vorba dulce,
Deși eram de rele plini,
Noi nu mai socoteam atunci
Că ne aflăm printre străini”⁹.

⁹ *Duioasa versuire. Celui plecat, duhovnicul Sava-ieroschimonașul, în Hrană duhovnicească*, ed. cit., p. 56.

L-a cunoscut pe Dumnezeu prin propria experiență, dar la efortul său de a accede la divin a adăugat și calea mediată.

Este omul dăruirii totale. Își pune și trupul și sufletul în slujba dragostei pentru Dumnezeu, pentru lucrarea mântuirii și a iubirii. O dăruire a forțelor fizice și morale, a întregii ființe, iar ardoarea militantă îi îngăduie să îndure toate încercările, să înfrunte nu puțin ne greutăți întâmpinate pe drumul mântuirii sale și a fraților săi întru Hristos.

Clima neprielnică, hrana puțină și oboseala îi macină trupul slăbit de boală. Se hotărăște să se retragă în locuri singuratic, unde putea să se cufunde în contemplație. Tendința aceasta de retragere în pustie urcă până aproape de perioada consolidării creștinismului, în secolul patru, și n-a încetat de atunci.

Trăiește o vreme (1939-1940) în pustiu Fesco, astăzi Qumran, într-o peșteră aproape de Marea Moartă. Viețuirea în această pustie, cu lipsă de hrană și apă sălcie este grea. Se mută, cu ucenicul său, românul Acachie, la peștera de la Calomona, nu departe de Iordan și Marea Moartă, în apropierea mănăstirii Sfântul Gherasim. Condițiile de trai sunt și aici deosebit de grele, cu frigul pustiei, umezeala pereților peșterii și lipsa apei. Fratele Acachie se îmbolnăvește grav de plămâni și se întoarce în România. Îi ia locul ucenicul Ioanichie Pârâială, care, cu mult devotament, l-a slujit până la moarte. I-a publicat o parte din scrieri, i-a popularizat, ne-încetat, formula de viață și imaginea de model moral, de gândire și comportament. Spune ucenicul: „Întorcându-se în țară ucenicul Cuviosului, iar eu știind de numele și nevoința Cuviosului Ioan, cu binecuvântarea părintelui duhovnic Sava, l-am rugat pe Sfântul Ioan să mă primească împreună cu cânsul în acea peșteră. Și așa am sihăstrit amândoi în peștera Calomona, aproape de Marea Moartă, un an și jumătate, în lipsuri și ispite foarte grele. Din afară ne supărau lipsa de hrană și de apă, bolile, mai ales reumatismul, din cauza umidității și a sării, și dizenteria care l-a lovit pe Părintele Ioan, încât credeam că va muri. Iar dinăuntru ne supărau gândurile, nălucirile diavolești, singurătatea și celelalte ispite pustnicești. Totuși aici ne rugam mult, posteam mult, dormeam câteva ceasuri pe o scândură, citeam cărți sfinte, cântam, săvârșeam cele șapte laude zilnic și privegheam.

Noaptea, mai ales, Părintele Ioan se liniștea singur în pustie, nu departe de peșteră și se ruga mult, cu mâinile ridicate spre cer, așa cum îl îndemna Duhul Sfânt. În această peșteră, a tradus Părintele Ioan *Probodul Maicii Domnului* din limba greacă în limba română, alcătuiindu-l în stihuri [...]. Bolile și suferințele trupești și sufletești nu-L îngenunchiază. Fața îi este senină, niciodată tulburată, poate mâhnit uneori”¹⁰.

În 1940-1941, îl găsim într-un lagăr de pe munții Măslinilor. Izbucnise cel de-al doilea război mondial și luptele din nordul Africii i-au făcut pe englezii victorioși să-i adune pe germani, italieni și pe români (pe atunci aliații Germaniei) în lagăr. Deși starea sănătății sale este precară, practicile ascetice agravându-i mult sănătatea, monahul Ioan, datorită cunoașterii limbilor străine, printre ele engleza și germana, este reținut mai mult decât alții în lagăr, aproape un an, ca talmaci.

În 1941, este eliberat și se reîntoarce, la Mănăstirea Sfântul Sava, unde rămâne până în 1947, cu starea sănătății mult îmbunătățită după rugăciunile la moaștele Sfântului Teodosie, aflate la o mănăstire din apropiere. Își reia vechile ocupații, supunând totul credinței, harului. S-a învrednicit, fără răgaz, de o credință luminată, de o înțelegere profundă a celor sfinte. Îmbinarea exemplară a celor două aspecte ale vieții spirituale, ascetic și haric, nu a rămas necunoscută celor din jurul său. Patriarhul Timotei al Ierusalimului îl prohișează *schimnic*, iar nu după vreme la 13 mai 1947, Arhiepiscopul Eftimie al Filadelfiei îl hirotonete *diacon*. La câteva luni (septembrie 1947), în cadrul unei Sfinte Liturghii, ținută în rotonda Bisericii Sfântului Mormânt din Ierusalim, este înveșmântat *preot*, la recomandarea superiorului Așezământului Românesc din Ierusalim, Victorin Ursache, devenit și egumenul schitului românesc. Pe lângă acest așezământ, exista, pentru folosința călugărilor și pelerinilor români, Schitul Românesc de la Iordan, situat aproape de locul unde a fost botezat Mântuitorul. Era o adevărată oază românească, pe care Sfântul-preot a evocat-o într-o poezie, intens colorată afectiv, *Singura mângâiere românească*:

„În vale unde albăstrește
Se scurge apa din Iordan,

¹⁰ *Viața și minunile Sfântului Ioan Iacob*, ed. cit., pp. 39-40.

Iar unde lunca se zărește
Îi schitul Sfântului Ioan.

Ascuns în mijlocul pustiei,
Pe malul Sfântului Iordan,
Acest lăcaș al României
Ne-a fost la toți ca un liman.

O, leagăn Sfânt de mângâiere
Al sufletului meu pribeag!
Privind, mai uit a mea durere,
Că tare ne erai tu drag.”¹¹

Timp de cinci ani, până în 1952, el cunoaște pacea râvnită de atâta vreme, liniștea exterioară și interioară a unui suflet deplin purificat, transformat prin har. Cu ajutorul celor șapte călugări și al câtorva maici de la schit, a zidit mai multe chilii pentru monahi, dar și pentru pelerinii, numeroși, atunci, care ajungeau acolo. Sfânta Liturghie o slujea zilnic, cu adâncă evlavie, spovedea și împărtășea credincioșii, explicându-le acest sacru semn al unirii cu Iisus, sub chipul pâinii și al vinului.

„Nevoința lui era aceasta, – scrie ucenicul Ioanichie Pârâială, ziua nu mânca nimic până la apusul soarelui și rostea neîncetat rugăciunea din inimă, iar cu mâinile lucra în grădină, la întreținerea schitului și odihnea cu dragoste pelerinii români și străini, care poposeau aici. Noaptea făcea slujbele rânduite în biserică, spovedea închinătorii și se retrăgea câteva ore în liniște într-o peșteră de pe malul Iordanului, iar dimineața se întorcea la schit cu chipul luminat¹².

Mai adaugă ucenicul: „În peșteră avea câteva cărți sfinte și teancuri de manuscrise copiate, traduse sau compuse de el la lumina zilei sau, mai ales, noaptea, la lumânare. Din aceste traduceri și din versurile sale îmi citea uneori mie. Alteori îmi povestea despre viața sa de copil orfan, plină de suferințe și lacrimi, și adeseori plângea la rugăciune sau când vorbea cu mine. Era un suflet

¹¹ *Singura mângâiere românească*, în *Hrană dubovnicească*, ed.cit., p. 137. În însemnarea din josul paginii se precizează că a scris poezia când era internat la Spitalul german de pe muntele Eleon și, de acolo, privea lunca Iordanului și Schitul românesc.

¹² *Hrană dubovnicească*, ed. cit., p. 10.

duios, blând, pașnic și foarte râvnitor apărător al Ortodoxiei Sfinților Părinți¹³.

Spiritul de prietenie, de iubire pentru alții l-au îndemnat să propovăduiască, fără osteneală, cuvântul lui Dumnezeu. A fost un predicator care i-a învățat pe toți acei cu care a venit în contact, monahi și pelerini, că scopul destinului omenesc este apropierea de Cel de Sus, spiritualizarea, sfințirea. Omul a fost creat, spunea el, pentru a-l lăuda, a-l preamări și sluji pe Dumnezeu, Domnul nostru, prin pocăință și credință, care duc la mântuire – singura traiectorie spirituală a umanității către divin.

Dintotdeauna, dorința omului a fost aceea de a se afla în centrul sacralității, de a depăși condiția umană și de a accede la cea divină, în termeni creștini, la condiția dinaintea căderii în păcat. Monahul Ioan Iacob avea sentimentul sacralului și din cărțile Sfinte aflase că în religia creștină sacrul este centrat pe figura lui Iisus. Tot de aici înțelege că totul în lume este sacru, de vreme ce totul poate fi sfințit. „Omul nu poate exista fără sacru, nu poate trăi într-o lume desacralizată”, scrie Julien Ries, în convingătoarea sa carte, *Sacrul în istoria religioasă a omenirii*¹⁴.

Mircea Eliade insistă, în *Tratatul său de Istorie a religiilor*¹⁵, asupra sacralului, asupra „nostalgiei paradisului”, care presupune recunoașterea lui Dumnezeu drept cauza primă și finală a existenței, drept o realitate supremă. Numai *prin* și *în* Dumnezeu se poate dobândi mântuirea. Altfel spus, Sfântul Ioan Iacob a popularizat, în esență, cateheza comună, ale cărei fundamente se regăsesc în Evangheliile după Marcu și Matei. Aceste adevăruri erau comunicate cu bucurie, căldură, departe de metafizica subtilă, de neliniștile cazuisticii. Avea darul vorbirii, era un învățător, un om al comunicării. Mesajul divin pătrundea lesne și drept în inima credincioșilor. Vorbea cu emoție comunicativă, deoarece trăia deplin ceea ce predica, într-un mod simplu, familiar, cu dorința de a-i face să înțeleagă și să devină mai buni. Este un mod eminentemente duhovnicesc, fără artificii retorice. Căuta să convingă spiritul, dar și să încălzească inima. Cunoașterea, știa bine, este condiționată de credință

¹³ *Viața și minunile Sfântului Ioan*, ed. cit., p. 54.

¹⁴ Julien Reis, *Sacrul în istoria religioasă a omenirii*, Editura Polirom, Iași, 2000.

¹⁵ Mircea Eliade, *Tratat de istorie a religiilor*, Editura Humanitas, București, 1992, p. 380.

și înțelegere, iar înțelegerea de credință. „Dacă nu veți fi crezut mai întâi, nu veți înțelege” (Isaia 7, 9).

Era căutat și iubit de credincioși pentru că a știut că a propovădui înseamnă, de fapt, a îndemna la schimbarea și sporirea ființei, a mângâia. Harisma și harul l-au ajutat pe egumenul Ioan să definească și să creeze un comportament misionar exemplar, propunând în viața-i apostolească un singur model, pe Hristos, și un singur program: Dumnezeu este bucurie. „Crezut-am, pentru aceea am grăit”, spune Sfântul Pavel, reluând cuvintele psalmistului, incluzând dinamica misiunii în actul de credință.

Unind viața contemplativă cu cea activă, pusă în slujba apropielii, părintele Ioan Iacob găsește timp și pentru vechile-i preocupări literare, pentru poezie. Este jurnalul său sufletesc, în care contemplă lumea în conotațiile-i sacre, de creație divină, dar și în dimensiunea ei cotidiană, insistând în stihurile sale, mai cu seamă, asupra destinului său în relație cu Dumnezeu, încheindu-și, în efuziuni lirice, meditația și contemplația – centrele devoțiunii sale. A scris, cum de îndată vom demonstra, o poezie atașată fondului afectiv al omului, cu privilegiul de a fi înțeleasă de toți și totdeauna.

Existența aceasta activă, pe care o duce ca stareț, preot, egumen, predicator, devine prea grea pentru sănătatea sa șubredă. Se hotărăște să încredințeze altuia grijile schitului și, după o scurtă internare într-un spital din Ierusalim, se retrage în aspirația sa continuă spre rugăciune și meditație, împreună cu devotatul său ucenic, Ioanichie Pârâială, în noiembrie 1952, la Mănăstirea Sfântul Gheorghe Hozevitul, situată pe valea râului Horat (astăzi Cherit), în pustia Hozeva. Era un loc încărcat de istorie. Aici a trăit profetul Ilie, prigonit de arabi și tot aici Sfântul Ioachim a fost vestit de îngeri că soția sa, Ana, stearpă și înaintată în vârstă, o va naște pe Fecioara Maria¹⁶.

Opt ani de viață – ultimii – și i-a trăit aici, în mare austeritate, într-o aspră asceză, existând doar pentru Dumnezeu Care l-a creat. Vara se retrăgea într-o peșteră din apropiere, numită „Chilia Sfânta Ana”, din pustiul Ruva, pe malul stâng al pârâului. Se hrănea sumar, dormea pe o rogojină întinsă pe o scândură, la cap având o piatră, se ruga neconținut, medita și scria, dorind să-și elibereze sufletul. Tăcere și rugăciune, pocăință și slăvire este viața sihastrului

¹⁶ Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, *op. cit.*, p. 36.

Ioan, adevărat ideal al monahismului ortodox. Pocăința unui suflet este ceva tainic, divin. Ea scapă observației directe și schemelor.

Este ultimul popas pe care îl face în cronologia progresivă a existenței sale. Este tot mai slab, bolnav, dar puterea lui Dumnezeu sălăluiește în slăbiciunea lui. Nici o tânguire, ci doar suferință și rugăciune. Se ruga *neîncetat*, cum ceruse Sfântul Pavel, o rugăciune umilă, curată, o „rugăciune a inimii”, nu rugăciunea sufletului, ci ruga întregii persoane, trupul inclusiv; este ruga pe care Duhul Sfânt o rostește înlăuntrul ființei umane.

Mărturia ucenicului său ne sprijină afirmațiile. „Cât a fost bolnav, niciodată nu a oftat sau suspinat, ci le-a răbdat pe toate cu seninătate și bucurie. Apoi tăcea mult, nu râdea niciodată, se ruga neîncetat cu inima și răbda cu multă tărie bolile și necazurile vieții. Ținea post aspru, primind foarte puțină mâncare și băutură, cât să-și țină zilele, iubea mult liniștea și singurătatea, ținea cu tărie la dreapta credință, la tradițiile și la Sfintele Canoane și avea totdeauna mintea ațintită la Hristos răstignit pe Golgota. Nimic din cele pământești nu cugeta, nici nu voia să știe. Astfel, trupul său, mintea și sufletul erau despătimate și unite tainic cu Dumnezeu, prin rugăciune și prin darul Duhului Sfânt”¹⁷.

Are presentimentul morții în vara anului 1960, dar previziunea stingerii este însoțită de calm, liniștea interioară, știind că moartea înseamnă veșnicie, triumful ei semnificând biruința eternului asupra vremelniceului.

Retras în singurătatea peșterii, comunică puțin cu lumea exterioară, doar prin intermediul ucenicului său Ioanichie și, uneori, prin scrisori și stihuri, cu neuitatul său duhovnic de la Mănăstirea Sfântul Sava, mult prețuitul Sava „Cuțovlahul”.

În consimțirea morții – legea implacabilă căreia ne supunem cu toții – el își înseamnă pe peretele peșterii data sfârșitului său.

„Însoțit de sfântul înger,
Duhul meu acum,
Cu fiorii reci de teamă
Se apropie de vama.”¹⁸

¹⁷ *Viața și minunile Sfântului Ioan Iacob*, ed. cit., p. 56.

¹⁸ *Pe calea veșniciei*, în *Hrană dubovnicească*, ed. cit., p. 112.

Miercuri, 4 august 1960, se împărtășește singur cu Sfintele Taine, iar, în zorii zilei de joi, 5 august, se mută în veșnicie.

„În zorii zilei de joi, – își amintește ucenicul –, cuviosul Părintele nostru Ioan, singurul sihastru român din Valea Iordanului, a răsufolat adânc și și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Eu stăteam în genunchi, lângă capul lui și plângeam că rămân singur, părăsit de părintele meu duhovnicesc.”¹⁹

Avea numai 47 de ani. S-a stins ca om și a devenit veșnic, ca sfânt.

Slujba înmormântării a fost oficiată de arhimadritul Amfilohie, starețul Mănăstirii „Sfântul Gheorghe Hozevitul”, înconjurat de călugării și pustnicii din împrejurini. În timpul slujbei a venit un stol de păsări, cele hrănite zilnic de sihastrul Ioan, au bătut zgomotos din aripi și n-au plecat până ce ocrotitorul lor n-a fost pus în mormânt. Trupul făpturii sale omenești, prohodit, a fost așezat sub scânduri întărite cu mortar, în peștera în care s-a săvârșit, unde a rămas douăzeci de ani. Sufletul i s-a înălțat sus, la Dumnezeuul său venerat.

În vara anului 1980, Ieromonahul Pantelimon, fostul său frate întru pustie, trăitor în Statele Unite ale Americii, la Boston, a venit cu un grup de 20 de pelerini în Țara Sfântă. Câțiva dintre aceștia îl cunoscuseră pe Cuviosul Ioan când era în viață și țineau să-l revadă și să fie binecuvântați de dânsul. Aflând de sfârșitul lui lumesc, s-au dus la peștera Sfânta Ana spre a i se închina la mormânt. În dorința de a-i săruta osemintele, cu binecuvântarea starețului Amfilohie, i se deschide mormântul. Un miros de bună mireasmă s-a răspândit la ridicarea capacului sicriului, iar trupul și îmbrăcămintea erau întregi.

„Ne așteptam să vedem numai sfinte oseminte, dar nu bună mireasmă. Când am luat scândura, ce să vezi? Părintele Ioan dormea, cu trupul neatins de stricăciune, așa cum l-am pus. Parcă l-am fi pus în mormânt de câteva ceasuri. În el sălășluia darul lui Dumnezeu.”²⁰

În ziua de 8 august 1980 s-a petrecut, spre uimirea și bucuria celor de față, minunea. „Slavă Ție, Doamne, pentru această minune! Cuviosul Ioan Iacob Românul este sfânt!”, s-a rostit atunci.

¹⁹ *Hrană dubovnicească*, ed. cit., p. 11.

²⁰ Petroniu Tănase, *Alte știri despre Cuviosul Ioan cel Nou Hozevitul*, în „Biserica Ortodoxă Română”, 1982, nr. 3-4, p. 297.

La 15 august, de sărbătoarea „Adormirea Maicii Domnului”, moaștele au fost puse în sicriu și purtate, „ușoare ca un fulg”, până la Mănăstirea „Sfântul Gheorghe Hozevitul”. Astăzi, sfințele sale moaște, așezate într-o raclă din lemn de chiparos, se află în paraclisul „Sfântul Ștefan”, alături de moaștele Sfântului Gheorghe Hozevitul.

Cinstitele moaște, păstrate neatinse, și sfințenia pilduitoarei lui vieți au îndemnat Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să-l canonizeze, în ședința solemnă din 20 iunie 1992. Cuviosul Ioan Iacob devine Sfântul Ioan cel Nou de la Neamț (Hozevitul) sau Cuviosul Ioan Iacob Românuț de la Mănăstirea Neamț. Ziua de prăznuire a fost fixată la 5 august, data mutării sale la cele veșnice.

Vin să se închine la sfințele sale moaște, pelerinii ortodocși din România, Israel, Grecia, Cipru, Serbia, Siria, Statele Unite ale Americii. Este respectat și prăznuit cu devoțiune, nu doar de ortodocși, ci și de mozaici și musulmani, pentru că Sfântul Ioan Iacob, precum Apostolii și întemeietorii de Biserică, se distinge și prin calități supranaturale, fapte ale sfințeniei, vizibile încă din tinerețe, când avea vedenii și făcea prorociri. A avut darul de exorcist, alungând duhurile rele în numele lui Iisus și s-a manifestat ca vindecător, ori de câte ori mâna i se oprea pe capul bolnavului. Investitura divină patronează și astăzi minunile ce se săvârșesc în preajma raclei sale, în paraclisul „Sfântul Ștefan”. Manifestările harismatice și virtuțile taumaturgice, precum cele ale marilor mistici, fac să vibreze, prin forța lor demonstrativă, sensibilitatea oamenilor și-i îndeamnă să trăiască după legile credinței.

Ucenicul său, părintele Ioanichie Pârâială, i-a păstrat vie amintirea. Rămas în obștea Mănăstirii din Hozeva, ca arhondar, paracliser, brutar, îi duce pe pelerinii veniți să se închine, pentru care trage clopotele la venirea și la plecarea lor, la Sfintele Moaște ale fostului său duhovnic mult respectat, le povestește viața Sfântului, îi conduce la peștera „Sfânta Ana”, le arată lămâiul sădit și udat zi de zi, scara de 7 metri, pe care urca și cobora la chilie, piatra zidului, unde Sfântul și-a însemnat data sfârșitului său ca ființă umană. I-a aprins candela la mormânt și i-a udat lămâiul sădit de Cuviosul Ioan, timp de 23 de ani. Rămăsese singurul român pe meleagurile sfințite ale Iordanului. La 28 septembrie 1992, se săvârșește din viață. Lămâiul udat zi de zi se uscăse. Era semnul plecării sale la Domnul. Cuviosul Ioan Iacob, îi spusese Părintele Ioanichie unui călugăr, vrea

să se întoarcă acasă, să fie între ai săi, aproape de icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului de la Mănăstirea Neamț, înaintea căreia își făcuse făgăduințele.

Cu adevărat, mănăstirea sa de metanie îl așteaptă, de ani de zile, să revină acasă. S-a întors doar cu chipul său sfânt zugrăvit pe icoană și cu un deget din Sfântul său trup, aducând peste mănăstire, peste Moldova și peste întreaga neuitată țară, binecuvântarea sa.

Îl mai așteaptă și cu o maiestooasă Catedrală, zidită în curtea Seminarului Teologic „Veniamin Costache”, o neasemuit de frumoasă bijuterie arhitectonică, înălțată cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, și cu osteneala, fără măsură, a Părintelui Director al Seminarului Teologic, Ioan Mihoc. Aici se vor odihni sfințele moaște, binecuvântate și nestrucate de păcat și de vreme, ale mult nevoitorului Ioan Iacob Românul, om al lui Dumnezeu, următor și plinitor al slavei Evangheliei, ocrotitorul României și al întregii Ortodoxii.

La Crăiniceni, pe același loc și după modelul locuinței părintești, a fost reconstruită și sfințită, pe 6 septembrie 2003, casa Sfântului și tot aici, a luat ființă „Centrul de pelerinaj Sfântul Ioan Iacob Românul (Hozevitul)”, sfințit de Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, pe atunci Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, după ce a avut loc canonizarea solemnă a Sfântului, pe 21 iunie 1992.

În fiecare an, pe 4 august, se oficiază slujba privegherii, cu rugăciuni și cântări de laudă către Sfântul Ioan Iacob, în paraclisul sfințit al Catedralei de la Mănăstirea Neamț, iar pe 5 august, ziua hotărâtă de Sfântul Sinod pentru prăznuirea Sfântului, zi când Sfântul a trecut la viața veșnică, se săvârșește Sfânta Liturghie de către un impresionant sobor de preoți, stareți, arhierei, totdeauna în frunte cu Preafericitul Părinte Daniel. Pelerini de pretutindeni îngenunchează, zi de zi, cu evlavie în fața icoanei Sfântului – „român sfânt în Țara Sfântă” – împlorându-l ca, prin rugăciunile sale la Hristos, Tatăl Ceresc, să ferească țara și poporul său de primejdii și necazuri și să ne dăruiască tuturor bucuria și pacea Împărăției Sale.

Opera sa scrisă a fost publicată, chiar dacă fragmentar, în multe ediții; s-au alcătuit biografii, i s-au consacrat acatiste de preamărire și laudă a sfințeniei sale, toate fiind forme de manifestare, diferite, dar nu mai puțin semnificative, ale dragostei și respectului pentru fapta vieții sale.

Personaj simbolic, Sfântul Ioan Iacob are, așadar, un destin activ, pentru că este înveșnicit în memoria posterității, prin datele realului și nu prin lucrarea imaginației.

Cultul creștin al sfinților este una din legile Bisericii noastre ortodoxe. Respectându-l și practicându-l, împlinim nevoia noastră de profunzime spirituală.

Un sfânt ars de credință – poet

S-a spus – și nu fără temei – că arta, în general, și poezia, în special, sunt caracteristici expresive ale individualității, ale structurii organice, intime, cu profunde semnificații caracterologice.

Acest adevăr se confirmă și în „cazul” artistic al sfântului-poet Ioan Iacob Românul.

Spirit fundamental religios, care a făcut din comuniunea sa cu Dumnezeu idealul suprem al întregii sale vieți, retrăindu-și, liric, urcușul spre muntele Tabor, nu a putut fi, prin talent nativ și intuiție artistică, decât un *poet religios*. Cugetul și sensibilitatea i-au fost mișcate de adorarea lui Dumnezeu, de aceea opera-i scrisă este, în chip firesc, trăire și reprezentare particularizată a universului biblic și a conținutului său sufletesc.

Lirica religioasă a Sfântului Ioan Iacob Hozevitul este, mai totdeauna, rugăciune și o inegalabilă laudă a creației divine.

Este conștiința călugărului cuvios, temător și apărător al celor sfinte și a poetului care-și cunoaște posibilitățile de a potrivi cuvântul în vers, pentru a comunica ceea ce simte în fața miracolelor lumii, știind să împace rigoarea dogmatică și morala cu alegoria și metafora.

În „dorul după Patria Cerească”, poezia îi este, cum, atât de adecvat, spune Preafericitul Părinte Patriarh Daniel, „cântare și bucurie, cerere și recunoștință, lacrimi de pocăință și tresărire de bucurie, preveghere și pelerinaj, lumină pentru suflet și hrană duhovnicească, eliberare și vindecare de singurătate”²¹.

Cu adevărat, totul este rugă, umilință și preamărire a omniprezenței divine.

²¹ *Cuvânt înainte* la „Dor de pustie, dor de cer”, Mănăstirea Sihăstria, 1992, p. 3. Volumul este un „bucchet de poezii duhovnicești”, scrise de Sfântul Ioan Iacob și publicate de arhimadritul Ioanichie Balan, de la Mănăstirea Sihăstria – Neamț.

Document psihologic și spiritual, așadar, poezia Sfântului Ioan Iacob – ilustrare superioară a unei înalte concepții despre viață și credință – îndeamnă, după lectura ei, la evaluare, la aflarea unei caracterizări care să aprecieze justa ei valoare, o creație a spiritului, născută dintr-o profundă necesitate și încărcată de semnificații majore.

O facem, analizându-i poezia în însăși formula ei, adică citind-o în cheie creștină și explicând-o prin aderențele multiple ce o fixează în timp și spațiu, modalitate care ne îngăduie să descoperim ipostaze lirice variate și forme diferențiate de expresie.

În cadrul poeziei culte, poezia Sfântului Ioan Iacob Hozevitul se situează în descendența liricii religioase românești, care începe cu *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, prima mare încercare de a face ca limba română să răsune în stihuri. A scris-o „pe cât a putut mai frumos” acest mitropolit al Moldovei, de curând canonizat de Sfântul Sinod, „deplin călugăr și cucernic și blând ca un miel”, neaflându-se în „țara noastră pe ceastă vreme, un om ca acela”, cum îl caracterizează, cu totală admirație, cronicarul Ion Neculce, împăcând adevărurile Bisericii cu regulile prozodice și lăsând posterității, prin tipărirea ei, la Iași, în 1673, cea mai încărcată de poezie scriere religioasă.

După Dosoftei, Ion Heliade Rădulescu, Alexandru Macedonski, Tudor Arghezi, Vasile Voiculescu, Lucian Blaga, Ștefan Augustin Doinaș, Nichita Stănescu, Ioan Alexandru vor instaura, în forme și rezultate diferite, preluând vechile canoane ale poeziei psalmice, o viziune și un stil nou în preamărirea puterii divine.

Între aceștia își găsește loc și Sfântul Ioan Iacob, cu stihurile sale – „scânteii din inimă” – rod al unei vocații precis conturate și comunicată în condiții de autenticitate artistică.

În spațiu, prin numeroasele ei aderențe, poezia Sfântului Ioan Iacob se situează în etapa deschisă începând cu anul 1900, când fenomenul literar românesc cunoaște mari prefaceri structurale, relația dintre tradiție și inovație particularizând-o expresiv. Semănătorismul, prin programul său, apăsă mult pe nevoia de a valorifica, în literatură, etnicul și eticul, pentru ca acestea „să pătrundă adânc în popor”. Poporanismul milita, cu deosebire, prin contribuția revistei „Viața românească”, apărută la Iași, în 1906, pentru sinteza organică dintre național și estetic, obligatorie pentru a ne integra în universal.

În poezie, lupta dintre tradiționalism și modernism se face și mai puternic simțită. Se preconiza să se renunțe la elegiacul eminescian și idilismul coșbucian și să se creeze un nou „alfabet artistic”, prin sincronizarea cu poezia contemporană europeană, franceză mai ales, orientată hotărât spre modernismul parnasian și simbolist. Disociația de etic și etnic, dar nu și de național, lirica vremii, prin reprezentanții ei cei mai de seamă, lucrează pentru primenirea conținutului și înnoirea modalităților de expresie. Până la apariția marilor poeți Arghezi și Blaga, în perioada dintre cele două războaie mondiale, poezia din primele decenii ale secolului al XX-lea, împărțită între vechi și nou, înlesnea afirmarea celor mai variate vocații artistice, unele așezate în descendența lui Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, altele îndreptate, odată cu D. Anghel, St. O. Iosif, Macedonski și G. Bacovia, spre „poezia viitorului”.

Această sumară retrospectivă a fizionomiei literaturii române, dintr-o etapă istorică pe care a străbătut-o și Sfântul Ioan Iacob, despre care, cu siguranță, aflase ca elev în clasele liceale de la Cernăuți, devine lămuritoare și pentru înțelegerea tipului său de sensibilitate artistică, model de trăire lirică intensă în poezie.

* * *

Opera scrisă a Sfântului Ioan Iacob este restrânsă ca volum. Ea înmănușează, orientându-ne după ceea ce a ajuns la noi până astăzi, după trecerea sa la veșnicie, departe de țară, pagini de proză moralizatoare, oferite ca „hrană duhovnicească”, și 133 de poezii, în care mărturisirea de credință și adorarea lui Dumnezeu iau, cum deîndată vom ilustra, forme diferite de expresie.

Convertirea existenței fizice și a interiorului sufletesc în vers a fost, suntem convinși, mult mai cuprinzătoare și mai variată în comunicarea lor. Afirmăm ne-o sprijinim pe mărturia devotatului său ucenic: „Dar, după moarte, *i-am ales* (subl. n.) câteva din cele mai frumoase poezii și cuvinte de învățătură compuse de el sau traduse din limba greacă și le-am publicat în două mici volume, la Ierusalim, în anii 1968 și 1970, sub numele de „*Hrană duhovnicească*”. Mai am încă *multe manuscrise* (subl. n.), pe care trebuie să le aleg și să mai public din ele [...] În vreme de răgaz mai

scriu sau copiez la mașina de scris din manuscrisele Cuviosului Ioan. Scriu numai cu mâna stângă, pentru că dreapta este bolnavă. Dar nu mă las. Lucrez cât mă va ajuta Dumnezeu, până în ceasul în care mă va chema. Am mare nădejde în rugăciunile Părintelui meu duhovnicesc, Cuviosul Ioan, pe care l-am slujit cu credință peste douăzeci de ani. A răposat în brațele mele.”²²

Poeziile le-a scris Sfântul la lumina zilei dar, mai ales, noaptea, după rugăciune, la „lumina de lumânare” și sub presiunea unei stări extatice, ieșită din obișnuit.

Semnele inspirației artistice apar de timpuriu. Avea un cert instinct al vocației creatoare și încă la vârsta euforic adolescentină scrie versuri, în care își comunică elanurile și neliniștile interioare. Orice tinerețe trece printr-o criză poetică!

Aceste versuri, recitate, cu certitudine, la serbările școlare, s-au pierdut, cum își amintește în paginile sale memorialistice colegul său de gimnaziu și liceu, preotul Gheorghe Lazăr. Ele au fost elaborate, nu ne îndoim, în limitele poeziei lui Alecsandri, Eminescu, Coșbuc, poeți citați și asimilați în școală. Lucru firesc, atâta vreme cât experiența sa de viață îi era încă puțină, iar cunoașterea modalităților de comunicare cu propria realitate sau a altora era redusă. În timp, Sfântul va adăuga la datele nativității sufletești și calitatea elaborării artistice conștiente.

Tematica stihurilor sale este circumscrisă, în cea mai mare parte vocației și profesiei lui. O va amănunți singur într-un scurt *Cuvânt către cititori* și în poezia cu care se deschide culegerea *Scânteii din inimă*, prima parte a volumului *Hrană duhovnicească*.

Semnificația titlului culegerii, dat după cel al poeziei sale – manifest *Scânteii din inimă*, ca și enumerarea motivelor ce i-au hrănit versurile, nu trebuie să ne scape.

„Cuvintele stihurilor izbucnesc din inimă ca niște scânteii dintr-o cremene, dar asta se întâmplă numai atunci când cremenea inimii este lovită de amnarul durerii sau al bucuriei (inspirată și frumoasă-imaginel!), al întristării pentru păcate sau al recunoștinței față de miostivul Dumnezeu. Când scriu ceva mai mișcător simt o durere la inimă, ca și cum stihurile ar fi niște fărâmituri desprinse din însăși

²² *Viața și minunile Sfântului Ioan*, ed. cit., p. 97.

inima mea zdrobită. De aceea, și cuvintele curg însoțite de lacrimi uneori. Pentru asta, adevăratele stihuri mișcă pe cititori, aproape tot așa cum a fost mișcată inima celui care a scris.”²³

Este o profesiune de credință, o prefață la întreaga sa poezie, care învederează sensul profund uman al conținutului ei, rupt din suflet, pătruns de forța sentimentului. În vers, mărturisirea devine confesiune lirică. O cităm în întregul ei, pentru a ilustra cum tensiunea sufletească devine o sursă puternică de lirism:

„Versul cel cu patru strune
Îmi aduce mângâiere,
Totdeauna când mă aflu
La necaz și la durere.

Ca din cremene scânteia
Versul la necaz s-aprinde,
Într-un chip cu totul tainic
De la inima fierbinte.

Când necazuri sunt mai multe
Și zăgazuri mai înalte,
Versurile – prin minune –
Izvorăsc atunci mai calde!

Fierbințeala din lăuntru,
De la inimă plecând,
Mă trezesc întotdeauna
Versuri prea duios cântând.

Când durerea mă răpune
Și puterile se frâng,
În șiraguri nesfârșite,
Versurile mele plâng.

Iar când am vreo bucurie
Și cu duhul mă aprind,

²³ *Sfântul Ioan Iacob Românul. Sibastru contemporan din Țara Sfântă (1913-1960). Din Ieribon către Sion. Trecerea de pe pământ la Cer*, ediție îngrijită de monahul Ioan Șora, Timișoara, Editura Gardian, 1996, p. 265.

Inima atunci săltează,
Slavoslovei versuind.

Dacă vrei să știi vreodată
Ce simțea inima mea,
Cititorule iubite,
De la versuri vei afla!”
(*Scântei din inimă*)²⁴

Mărturisirea ne este de folos și pentru a-l defini pe Sfântul Ioan Iacob drept un intuitiv, între tipurile de creator existente, la care puterea de a comunica direct este superioară facultății de a compune, de a inventa. Sentimentul spontaneității este puternic, poezia lui este expresia elaborării sub imperiul inspirației, declanșată de prea plinul interiorului său sufletesc.

Lirica Sfântului Ioan Iacob Hozevitul nu este, totuși, monocordă. Unele teme sunt ale poeziei timpului, altele, mai numeroase, sunt dictate de formația sa spirituală, de starea extatică a monahului ascet, care urmărește, de-a lungul întregului său destin scriitoricesc, scopuri evanghelizatoare, de întărire a credinței creștine. Sfântul Ioan Iacob a pus poezia în slujba credinței și credința în slujba poeziei românești, pe care a îmbogățit-o, particularizată, în latura ei mistică.

Pătrunse de un puternic potențial emotiv sunt poeziile descriptive și evocatoare, în care autorul lor se întoarce spre copilărie și satul natal. Sunt poeziile crescute din substanța de viață, ele nu au nimic din inspirația livrescă, expresia lor este spontană, comunicarea, directă, pur afectivă, traducând o emoție sinceră, curată.

„Pe prispa casei stă în soare
Bătrâna cu nepotul ei,
Privind duios acum în zare,
Cum zboară cârd de funigei.

Fiind acumă sărbătoare
Bătrâna pe nepot l-a pus
Ca să citească pe o carte
Cu «Patimile lui Iisus».”²⁵

²⁴ *Scântei din inimă*, în *Hrană Dubovnicească*, ed. cit., p. 64.

²⁵ *Dorul bunicii*, în *Ibidem*, p. 46.

sau, în *Lacrimi uitate*:

„Căci Domnul rânduise
Bunica să mă crească
Să-mi fie ea și tată
Și maică pământească.”²⁶

Ideea este reluată și în poezia *La amintirea bunicii mele care se cheamă Maria*:

„Eu dragostea de mamă
La tine am aflat
Și temerea de Domnul
Mereu m-ai învățat.”²⁷

Tonalitatea versurilor este, în ansamblu, una elegiacă, gravă, uneori chiar scaldată în plâns, ca în poezia *Micul orfan*, unde unei inspirate descrieri a unei zile de primăvară, ziua Învierii, făcută într-o desăvârșită simplitate și armonie:

„Mireasma cea de taină
A Sfintei sărbători
Se simte din tămâie
Din iarbă și din flori”.

„Livezile se-mbracă
Într-un frumos veșmânt
Și toate par acuma
Mai nouă pe pământ”,

i se adaugă, în tonuri coborâte, întristata stare sufletească a „prunceștii inimi”:

„Când clopotul sună
Cu dangătul vios,
Orfanul, lângă cruce,
Suspină dureros.

Acum de Înviere,
Venind acasă iar,
A început orfanul
Să plângă cu amar”²⁸.

²⁶ *Lacrimi uitate*, în *Ibidem*.

²⁷ *La amintirea bunicii mele care se cheamă Maria*, în *Ibidem*, p. 53.

²⁸ *Micul orfan*, în *Ibidem*, pp. 50-51.

Pierderea copilăriei, a spațiului securizant în care a trăit atâta timp cât bunica Maria i-a fost alături, este comunicată tot atât de simplu, dar cu multă substanță sufletească, neîmpinsă spre discursiv:

„S-a dus degrab copilăria
Ca visul cel înșelător
Și după dânsa, bucuria
S-a dus ca pasărea în zbor”²⁹.

Durerea, „rană veche”, se va curma doar atunci când, în căutarea îndârjită a „limanului sfânt”, se va afla aproape de Dumnezeu:

„Și rana asta veche
Abia s-a vindecat
Când Domnul mai aproape
La Dânsul m-a chemat”³⁰.

O marcă stilistică distinctivă va dobândi poezia Sfântului Ioan Iacob atunci când, mai senin, scrie versuri care dau expresie unor momente de încântare, de reculegere și extaz, trăite în singurătate, în mijlocul naturii, unde nu pătrund zgomotele cetății. Înșenirea sufletului se produce mai ales în perioada în care s-a aflat pe malurile Iordanului „cel blagoslovit”, unde, cândva, în alte timpuri, se botezase Sfântul Ioan Botezătorul, și în pustia Hozeva, un alt „colț de Paradis”.

Cu gândul la Iordan, Sfântul scrie stihuri care învederează o inimă deschisă, simțitoare, pentru natură, pentru podoabele firii – creații ale lui Dumnezeu –, toate „lăcașuri împodobite”:

„Când mintea mea se strâmtorează
De dorul codrilor de brad,
Mă pomenesc atunci cu gândul
Mai jos de Munții Gallaad.

Acolo văd curgând în vale
Iordanul tainic murmurând,
Iar sălciile de pe maluri
Le văd plecate, ascultând.

Mă plec și eu atunci cu gândul
Spre apa Sfântului Iordan

²⁹ *Spre alte țărături*, în *Ibidem*, p. 48.

³⁰ *Lacrimi uitate*, în *Ibidem*, p. 49.

Și când l-aud îmi trece dorul,
Iar mintea scapă de alean”.³¹

Versurile sunt profund lirice, fără revărsări sentimentale, dar cu vădite elanuri ale spiritului.

Mai multe mâhniri, dar și acestea calme, încearcă poetul atunci când Iordanul, „izvorul duhovnicesc” și-a schimbat, odată cu trecerea anilor, chipul. „Din amintire”, cu „mintea” îl vede așa cum l-a lăsat cândva:

„Cu minunate păsărele,
Cu florile bătrânei lunci
Te văd împodobit și-acuma,
Precum te cunoșteam atunci.

În valea ta cea răsfățată,
La Schitul nostru românesc,
Același farmec mi s-arată,
Aceeși liniște simțesc”³².

Astăzi, pădurea e „pustiită”, chiparoșii – „trunchiuri fără frunze” – , salciile de pe maluri „plecate”, păsările, fără „ciripit”, „cărările bătute” cândva, „acoperite de spini”, „minunata” vale, acum jefuită de „lăcomia omenească”. A rămas doar „Crucea stăreției”, „îngropată lângă apă” de starețul Ioan, plecat în pustie.

„Te-ai supărat acum, Iordane,
Și numai zburzi voios în cale;
Te dai mereu la adâncime,
Ascuns în malurile tale!

Văzându-ți valea jefuită
De lăcomia omenească,
Ți-ai micșorat belșugul apei
Și frumusețea cea firească.

S-a speriat acum pustia
De zgomotoasele motoare

³¹ *Cu gândul la Iordan*, în *Ibidem*, p. 139.

³² *Icoane vechi. Din amintire*, în *Ibidem*, p. 141.

Și nu mai sunt, ca altădată,
Nici păsări vesele, nici fiare.”³³

sau:

„De multe ori, pe neașteptate,
Pe gândul meu neliniștit
Îl aflu căutând verdeață
În chiparoșii de la Schit.

Dar zborul lui este zadarnic,
Căci astăzi nu mai sunt aici
Decât doar trunchiuri fără frunze
Și vechea gardă de finici.

În preajma Schitului, pădurea
Acuma rău s-a pustiit
Și nu auzi ca altădată
Al păsărilor ciripit.”³⁴

Cu aceeași inimă simțitoare pentru podoabele firii – „facerea mâinilor lui Dumnezeu” – evocă, peste ani, cu „gândul neliniștit”, și pustia Hozeva, cu Schitul ei, „îngeresc așezământ”, „lăcaș împodobit” – „locul meu cel mult dorit”, în poeziile: *Din tainele pustiei de la Schitul Hozevei, Istorisire din bătrâni, despre pustia Hozevei, Icoane vechi. Din amintire*. O împăcare cu sine și o viziune mai puțin sumbră asupra vieții se află în versurile evocatoare ale acestor poezii, nu lipsite de relief artistic.

Timpul lucrează benefic în favoarea Sfântului poet.

Când ajunge la Mănăstirea „Sfântul Sava” și, mai apoi, în aspră sihăstrie, la peștera „Sfânta Ana”, din pustia Hozevei, după zile și nopți de rugăciune, căință și nevoițe întru lucrarea mântuirii, găsește mai mult timp pentru poezie. Asceza i-a orientat, într-un anume fel, lirismul, i-a dat un conținut nou, un material de inspirație mai variat și mai bogat în semnificații. Acum își găsește în registrul său poetic cuprinzătorul și importantul loc al poeziei religioase, cu valoarea ei înalt etică.

³³ *Semne de jale la Iordan devale*, în *Ibidem*, p. 140. Poezia a fost scrisă, datată fiind de autor, „în vara anului 1958, la Schitul «Sfânta Ana» de la Hozeva”.

³⁴ *Cu gândul la Iordan*, în *Ibidem*, pp. 139-140.

Detașat și separat de universul înconjurător, Sfântul Ioan Iacob trăiește într-un spațiu biografic și spiritual care îi îngăduia să resimtă, puternic, deosebirea între realitatea psihică și cotidian, văzut ca o prezență ostilă, agresivă. Detașarea se produce în folosul „vieții ideale”, care îi dă posibilitatea să mărească forța creatoare, menită să valorifice și să exprime sublima stare duhovnicească pe care o trăia. O realitate spirituală și afectivă nouă intră în sfera de inspirație, iar scrisul devine o dimensiune a existenței și o șansă de salvare.

Se întoarce spre sine și spre Dumnezeu și, în neîntreruptu-i efort de sfinire a propriei viei, scrie poezii religioase, adevărate cântece de laudă și de preamărire pioasă a slavei Celui de Sus.

Cuvintele lui Iisus Hristos, devreme reținute și însușite, vin în sprijinul nețărmuritei sale credințe: „Căci adevăr grăiesc vouă: Dacă veți avea credință cât un grăunte de muștar, veți zice muntelui acestuia: «Mută-te de aici acolo» și se va muta; și nimic nu va fi vouă cu neputință” (Matei 17, 20).

Un înălțător imn al credinței, cu accente de pietate psalmică, ne întâmpină, cu note voit demonstrative, în versurile:

„O, Pravoslavnică credință
Tăria sufletului meu,
Prin tine mi s-a dat putință
Să caut către Dumnezeu.

Când sufletul se alăptează
Cu dorul tău dumnezeiesc,
Durerea mea se alinează
Și scârbele se potolesc.

Când valurile amenință
Ca să scufunde „luntrea mea”,
În tine, sfânta mea credință,
Mă sprijinesc de-a pururea.

În viața asta necăjită
Cu tine eu mă întăresc,
Credință prea blagoslovită
Odoarele dumnezeiesc”³⁵.

³⁵ *Imnul credinței*, în *Ibidem*, pp. 99-100.

Expresia elevată a credinței se regăsește și în alte poezii: *Dorul sfânt*, *Limanul dubovnicesc*, *Mustrare tainică de sus* și încă multe altele, în toate cu hotărârea nestrămutată de a avea „credința neclintită”, pentru că ce-ar fi el „fără de Domnul”?

Mintea i-ar deveni „beznă nesfârșită”, ochii precum „ochelarii negri ai orbilor”, gura, „clopot fără limbă”, urechea – „zdreanță în vânt”:

„Ce sunt eu fără de Domnul?
Sunt ca praf de oase reci,
Hrană viermilor din groapă
Și a muncilor de veci”³⁶.

Fără „El”, omul nu e decât un „vierme stricător”, pentru că trăiește fără „lumină”, lumina credinței, „lumina lumii”.

Această sfortare lucidă, intens colorată afectiv, de a se mântui prin credință este complinită, mai în toate poeziile, de adorația lui Dumnezeu și amândouă se concretizează în adevărate poeme liturgice, care vădesc un spor al calitativului, o linie suitoare.

Celebrarea „slavei ziditorului” este solemnă, respectul este adulatoriu, cu bucurie mereu uimită, Sfântul poet întonează cântec de laudă:

„O, mare ești Tu, Doamne!
Se miră ochii mei,
De firea cea văzută
Cu armonia ei.

Pe cele trecătoare
Așa le-mpodobești!
Dar cât mai minunate
Vor fi cele cerești.

De-ar înțelege mintea
Podoaba cea de sus,
Te-ar pomeni de-a pururi
Stăpânul meu Iisus.”³⁷

³⁶ *Fără „El”*, în *Ibidem*, p. 66.

³⁷ *Întru slava Ziditorului*, în *Ibidem*, p. 59.

sau:

„Cereasca bunătate
Văzând la orice pas,
Îmi stă uimită mintea
Și gura fără glas.”³⁸

Sunt versuri de psalm. Tot ce se preface în cântec de laudă adus lui Dumnezeu este psalm.

A le alătura celor din *Psalmul 150* din *Psaltirea* Mitropolitului Dosoftei este la îndemâna oricui.

„Lăudați-L cu tot omul
Între svânții Săi pre Domnul.
Lăudați-L cu vârtute
Ce-are Domnul de oști multe
...
Lăudați-L în mărire
De-a Lui multă biruire”.

Recunoașterea surselor acestor poezii, în care sensibilitatea Sfântului Ioan Iacob este, în întregime, mișcată de adorarea și slăvirea lui Dumnezeu, nu e dificilă. Izvoarele religioase nu rămân ascunse. Sfântul-poet avea lecturi biblice temeinice, repetate și aprofundate, cu osârdie, zi și noapte. Cultura lui biblică se arată a fi vastă. A citit *Biblia*, cu legea ei cea veche și cea nouă, *Psalmii* lui David, *Psaltirea în versuri* a lui Dosoftei, pe care a găsit-o lesne în biblioteca Mănăstirii Neamț, *Viețile apostolilor* și alte multe scrieri ale Sfinților Părinți. Toate acestea i-au folosit la structurarea viziunii poetice și a imaginilor. A cules din ele expresii, vocabular, alegorii, pilde, împrumutându-le un conținut sufletesc diferit, profund personal. Totul trece prin sufletul său de cucernic creștin ortodox român. Mai mult, viziunea artistică și sistemul său imagistic sunt sprijinite pe un fond popular. La Sfântul Ioan Iacob Românul viziunea biblică se combină cu cea folclorică. De aceea, de cele mai multe ori, el își călăuzește inspirația lirică spre Evangheliile Noului Testament, care alcătuiesc, se știe, temelia doctrinei creștine despre iubire. Legea supremă a creștinismului este iubirea instaurată de Iisus, prin jertfă. „Cuvântul *Iubire* a fost asociat cu numele Domnului, prin Crist”, spunea scriitorul francez, profund religios, Paul Valéry.

³⁸ *Imnul de recunoștință (Către Dumnezeu)*, în *Ibidem*, p. 58.

Orientarea adânc creștin-ortodoxă, sprijinită pe un temeinic fond popular românesc, i-a deschis un orizont moral distinct și deosebit de productiv pentru substanța poeziei sale și a expresiei ei artistice.

Sentimentul de adorare mistică se unește la Sfântul Ioan Iacob, nu în puține poezii, cu cel al recunoștinței pentru „cereasca bună-tate” a Celui de Sus, Iertătorul păcatelor, Adăpostul și Pavăza împotriva ispitelor pământești și a „pornirii patimașe a trupului de lut”.

„Umilicioase versuri” pun în lumină această mult slăvită ipostază a lui Dumnezeu:

„Din căile pierzării,
Stăpâne, mă ferești
Și «arma otrăvită»
A celui rău zdrobești.

Vrăjmașii cei din lume,
Când sapă groapa mea,
Le faci întotdeauna
S-alunece în ea.

Când pașii mei, Stăpâne,
Se clatină slăbind,
A Tale mâini – cu milă
Spre mine se întind.

A inimii durere
Tu singur doar o vezi
Și, când mă biruiește,
Atunci o ușurezi.

Pe-a mele neputințe
Le porți neîncetat
Precum povara crucii
De voie ai purtat”³⁹.

Acestui „imn de recunoștință” i se adaugă poeziile *Lumina mea*, *Altă cugetare (cu mărturisire)*, *La ușa milostivirii*, cu subtitlul *Cântare de rugăciune către Maica Domnului*, *glasul 5*, *Suflet al meu*,

³⁹ *Imnul de recunoștință (Către Dumnezeu)*, în *Ibidem*, pp. 58-59.

O scrisoare către un frate din țară și încă altele, poezii innografice, pe care, nu rareori, le transformă în „cântări” pe glasurile 3, 5, 8, cu vădite influențe de muzică psalmică. Sfântul Ioan Iacob avea o voce frumoasă (N. Iorga și George Enescu îl admirau pentru cultura lui muzicală!), pe care a pus-o tot în slujba credinței și a ridicării din moartea sufletească. Aceste melodii compuse, pe note psaltice, slujindu-se de textele poeziilor sale nu au ajuns până la noi și nici troparele versificate, închinatelor unor sfinți, pe care le cânta. Se pare că „aceste melodii, folosite numai de el, s-au pierdut pentru totdeauna.”⁴⁰

Poezia adorației lui Dumnezeu și a mărturisirii tăriei credinței sale este, în ansamblul ei, o poezie luminoasă, senină, cu vibrații de elan: „Bucurie ești Tu, Doamne ...”. Dar poezia Sfântului Ioan Iacob este departe de a fi monotona. El nu cântă pe o singură coardă a sensibilității. În conținutul și în modul de comunicare al versurilor se simte o continuă frământare, o ciocnire de stări sufletești, care se traduc, pe planul expresiei, nu doar prin momente de elevație și fericire. Amărăciunea nu lipsește. Peste unele poezii cad file ale durerii. Este un fel de bilanț interior, pe care Sfântul poet îl încredințează, în deplină sinceritate și smerenie, hârtiei.

Agitația lăuntrică este cauzată de vina pe care o încearcă „cel mai păcătos dintre păcătoși”, cum se considera, de a nu fi mers totdeauna pe „Calea Crucii”, de a nu fi „înmulțit talentul” ce i s-a dat de către al „Slavei Împărat”, de a fi fost prizonierul „trupului tiran” și de a-și fi pierdut „rostul și moștenirea”.

În poeziile *Pe drumul crucii mele*, *Mustrarea conștiinței*, *Mărturisirea fiului pierdut*, *Pe marea vieții*, *În căi răzlețe se înfruntă*, în chip dramatic, conștiința cu inerția materiei, cu limitele făptuirii omenești, iar această luptă între bine și rău se traduce, liric, în accente emoționante:

„Cheltuit-am pe pământ
Moștenirea mea la rău
Și acum nevrednic sunt
Ca să mă numesc al Tău!

⁴⁰ Pr. Remus Bleahu, *Sfântul Ioan Iacob Românul (Hozevitul)*, în „Solia”, Jackson, M.S., 5 august 1996, apud Pr. Irineu Pop Bistrițeanul, episcop vicar, *Sfântul Ioan Iacob. Sibastrul român de la Hozeva*, Cluj-Napoca, 2000, p. 56.

Flămânzind de dorul tău,
Sufletește eu muream
Și în slujba «celui rău»
Eu cu totul mă aflam”⁴¹.

Și:

„Sufleteasca mea podoabă
Rău s-a ponosit,
Iar când viața se va stinge,
Sufletul amar va plânge.

Trupul meu la patimi rele
Deseori l-am dat,
Dar la ziua judecării
Ce răspuns voi da dreptății!”⁴²

Cursivitatea, ritmul alert și limpezimea caracterizează versurile acestor poezii, demne de a fi reținute pentru sensurile profund umane ale confesiunii.

Ființa sa lăuntrică, destrămată în aceste zbateri între „răsfățul lumii” și „adâncul pocăinței”, se țese, din nou, mai bogată, atunci când înțelege că prin rugăciune umilă va dobândi iertarea și că eternitatea se află doar în preajma lui Dumnezeu. Mântuirea prin grația divină, cu repetate trimiteri la jertfa lui Iisus, rămâne o temă predilectă a poeziei Sfântului Ioan Iacob. Am spune, fără să exagerăm, că este o temă de-a dreptul obsesivă, tema drumului salvării și al recuceririi dreptului de a fi mereu în preajma lui Dumnezeu, la Care se roagă. Comuniunea cu „Împăratul Slavei” poate fi socotită un motiv fundamental al „stihurilor [sale] din inimă”.

Așa se explică prezența a numeroase *Rugăciuni* în registrul său liric, rugăciuni dominate de pietate psalmică. Am mai adăuga că în rugile Sfântului apar toate imperatiivele morale din vechii psalmi davidici: mila și iertarea, facerea de bine, blândețea, bunătatea, credința, iar ardoarea în dobândirea împărăției Cerești este copleșitoare.

„Ajută-mă Stăpâne Doamne
Să merg și eu pe-al Crucii drum,

⁴¹ *Mărturisirea fiului pierdut*, în *Hrană dubovnicească*, p. 79.

⁴² *Mustrea conștiinței*, în *Ibidem*, p. 82.

Căci largă mi-a fost calea vieții
Pe care mers-am până acum.

Doamne, Dumnezeul nostru,
Cel bogat în îndurări,
Luminează-mi totdeauna
«Pământele cărări».

Prisosește Doamne Sfinte
Darul tău dumnezeiesc
Ca să te cunosc mai bine
Și mai mult să te slăvesc⁴³.

Credința în puterea rugăciunii este, implicit, și o mărturisire a iubirii nemărginite pentru Dumnezeu.

Judecându-le, în ansamblul lor, vom mai adăuga că *Rugăciunile* Sfântului aduc omagii vieții și luminii. Nici una dintre ele nu laudă moartea trupească, pe care, de obicei, rugile o disprețuiesc, cu jale și scârbă, cum se întâmplă în versurile altor poeți religioși.

„Luminează-mi Doamne calea,
Înnoindu-mi Sfântul har,
Și dulceața Ta cerească
Să mă veselească iar.”⁴⁴

Rugându-se și prin poezie, Sfântul Ioan Iacob se pregătește pentru judecata de apoi, știind bine că urmează sancțiunea divină a păcatului, a timpului irosit, cu nechibzuință, în „marea vieții”. Știe însă tot atât de bine că, păcătos fiind, este răscumpărat prin jertfa lui Hristos. „Dar dreptatea lui Dumnezeu vine prin credința în Iisus Hristos, pentru toți și peste toți cei ce cred, căci nu este deosebire, fiindcă toți au păcătuțit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu, îndreptându-se în dar cu harul Lui, prin răscumpărarea cea întru Hristos Iisus”, „Care S-a dat pentru păcatele noastre și a înviat pentru îndreptarea noastră”, citise el, nu o singură dată, în *Epistola către romani* a Sfântului Apostol Pavel (3, 24 și 4, 25).

„Cu mila Ta cea sfântă,
Mereu să mă stropești,

⁴³ *Rugăciune*, în *Ibidem*, pp. 63-64.

⁴⁴ *Ibidem*.

Și inima înfrântă
Să nu mi-o urgeșești.

Tu ești Samariteanul
Ce vii la Ierihon,
Să ne ridici la hanul
Cerescului Sion”.⁴⁵

„La vămile cele grozave
Să nu mă oprească din drum
Ajută-mi s-adun merinde
Și apa căinții acum”.⁴⁶

Izbutită metaforă: „merindele și apa căinții”. Și nu este singura în „scânteile din inimă” ale înzestratului poet.

Rugăciunea devine, adesea, meditație. Sfântul Ioan Iacob nu a făcut din reflecție o dimensiune a lirismului său, dar meditația nu rămâne o specie literară pe care să n-o fi cuprins artistic. Între poeziile sale se găsesc unele în care elementul reflexiv, preponderent fiind, izvorăște dintr-o și mai categorică precizare a limitei dintre eu și lumea din afară. Nu vom găsi, ca la alți poeți meditativi, curiozitate pentru tainele universului și dramele spiritului, interogații neliniștitoare privitoare la enigmele existenței individuale. Nota gravă nu este însă absentă. Sfântul poet își pune, cu responsabilitate, probleme legate de destinul omului pe pământ, care nu-și poate reconstitui, din punct de vedere moral și spiritual, unitatea existenței trăind păcat. Nu o face însă la modul abstract. Nimic nu aflăm din versurile reci, care trec pe lângă inima oamenilor. Abstracțiunile sunt tot timpul concretizate, iar preocuparea pentru semnificația teologică a celor comunicate este constantă. Dezbaterea etică hrănește cele mai multe meditații și adună imagini conduse spre un final cu înalte semnificații morale. Categoriile dintotdeauna ale poeziei reflexive, ca *Timp*, *Viață*, *Moarte* nu lipsesc, văzute, toate, din unghi moral. Sunt motivele dezvoltate în poeziile: *Din fuga vieții*, *Pe drumul Crucii*, *Spre țărnul veșniciei*, *Veșnicia sufletului*, *Altă cruce*, *alte răni* etc.

⁴⁵ Fără «baină de nuntă», în *Ibidem*, p. 79.

⁴⁶ *Cugetări din zile grele*, în *Ibidem*, p. 67.

„Secundele pe care ceasul
Mergând le-arată pe cadran
Sunt clipele neprețuite
Din veacul nostru pământean.

La fiecare lovitură
A ceasului să ne gândim
Că regulat pogoară moartea
Pe cineva la țintirim.

Prin toată lumea de sub soare
Cutreierând cosorul morții
Adună «spicele vieții»
Așa precum le vine sorții.”⁴⁷

Asemenea apei, traiul omului se scurge fără oprire, iar „țărmlul veșniciei” se apropie necrușător:

„Privesc în vale apa,
Cum curge zgomotos,
Grăbindu-se s-ajungă
La țărmlul mării, jos.

Asemenea cu dânsa
Se scurge traiul meu,
De țărmlul veșniciei,
S-apropie mereu.

Precum în urma apei
Rămâne drum bătut,
Și-n urma mea uitarea
Va fi ca așternut”⁴⁸.

Multe meditații poartă titlul de *Cugetări*: *Cugetări umilite*, *Cugetări din zile grele*, *Cugetări scurte*, *Cugetări smerite*, *Cugetări la marea întristare*, *Cugetări la marea smerenie a Mântuitorului* (care se cântă pe glasul 3). În cele mai multe dintre acestea, cu gravitate profetică în glas, Sfântul-poet pune problema rostului omului

⁴⁷ *Din fuga vieții*, în *Ibidem*, p. 102.

⁴⁸ *Spre țărmlul veșniciei*, în *Ibidem*, p. 157.

pe pământ, a perisabilității lui, în comparație cu veșnicia atotputericiei lui Dumnezeu, problema înălțării și căderii omului – temă biblică centrală, problema fericirii, care nu-și găsește reazem „în afară”, ci numai în credință, pocăință, purificare, propriul său mântuitor rămânând numai omul însuși.

„Precum încet se trece
Făclia de la sfeșnic,
Așa se trece viața
Și vine somnul veșnic.

Să știm întotdeauna
Că, fără Sfântul dar,
Comorile din lume
Sunt toate în zadar.”⁴⁹

„De-aș fi lipsit de toate-n lume
Nimica n-am a pierde eu,
Căci toate nu-s așa de scumpe
Ca tine, suflete a meu!”⁵⁰

Din zicerile Psalmistului a reținut adevărul zidit în neuitare, că „omul ca iarba-i, zilele lui, ca floarea câmpului înfloresc. Un vânt îl suflă și numai este”. Comparația biblică a vieții cu fragilitatea florii și a ierbii retezate de „cosorul morții”, de necruțătorul ascuțit al „apusului vieții”, este ridicată la rang de simbol pentru tot ce ține de vremelnicie.

Unde-i slava mea acuma?
Unde-i chipul lui «Ioan»!?
Au pierit cum piere spuma
De pe valuri în noian!”⁵¹

„Viața este ca și roua
Ca un vis înșelător
Repede se ia perdeaua
Către veacul viitor.”⁵²

⁴⁹ *Cugetări smerite*, în *Ibidem*, p. 69.

⁵⁰ *Veșnicia sufletului*, în *Ibidem*, p. 70.

⁵¹ *La sfârșitul meu*, în *Ibidem*, p. 133.

⁵² *Oglinda noastră cea de obște*, în *Ibidem*, p. 134.

Tălmăcirea artistică a memento-ului din Sfintele Scripturi: „Deșertăciunea deșertăciunilor, toate sunt deșertăciune” este, și la Sfântul poet, o originală și sugestivă alegorie.

O individualizare aparte este atribuită ideii morții, trecerii pragului suprem. Din perspectiva psalmilor, el nu o sfidează, precum alți poeți religioși, ci o acceptă, cu întristată liniște, știind că:

„Din pământ suntem noi doară,
Cum se spune la «Scripturi»,
Și-n pământ ne-ntoarcem iară,
Că din el suntem făpturi”⁵³.

„Despre multe ale vieții
Nu cunoaștem ce va fi,
Dar necruțătoarea moarte
Știm precis că va veni.”⁵⁴

Ideea iminenței morții și cea a vremelniceii popasului omului pe pământ își găsesc expresia potrivită în simplitatea liniștită, în seninătatea, în umilința pioasă cu care creștinul român se apropie de „vamă”. Este viziunea întregă a poporului său, viziunea *Mioriței* românești, tradusă chiar în limbaj mioritic, ceea ce demonstrează, încă o dată, funcțiunea comunitară a creației Sfântului Ioan Iacob.

Cu aceeași liniște sufletească și-a privit și propriul „asfințit al vieții”. Poeziile *Pe calea veșniciei*, *Spre asfințitul vieții mele*, *La sfârșitul meu*, *Spre țărnul veșniciei*, *Slove pe mormânt* nu sunt apărate de obsesia morții, de un tragism neliniștit. Existența este *trecere*: „ca fumul de pre pământ”. O umbră dătătoare de teama „obștetei judecâți” există, pentru că, „rob al tiranului trup”, el nu a îndeplinit fără abatere voia lui Dumnezeu, „legea” Lui. Pocăința-i umilă îi aduce însă speranță. „Domnul îndurării” îi va da „iertăciune” și va fi „răscumpărat de la osândă”.

„Vine ziua întru care
Se deschide «Judecata»,
Iară tu ce vei răspunde,
Dacă nu te afli gata?

⁵³ *La sfârșitul meu*, în *Ibidem*, p. 133.

⁵⁴ *Oglinda noastră cea de obște*, în *Ibidem*, p. 135.

O, de s-ar deschide astăzi
 Ochii tăi cei sufletești,
 Să cunoști la ziua ceea,
 Frica ce o pătimești!”⁵⁵

pentru că:

„Toate trec în lumea asta,
 Boțuri toate sunt de lut”⁵⁶.

În *Slove la mormântul meu* și *Slove pe mormânt*, ultimele poezii scrise în suferința bolii și a presentimentului sfârșitului, își trece în revistă viața, judecând-o cu asprime, căindu-se în așteptarea „scaunului de judecată”.

„Și privind ca în oglindă
 Cele din trecut,
 Se căiește cu durere
 La a faptelor vedere.

Dar a face pocăință
 Nu mai este când,
 Că s-a pus acum, iată
 Scaunul de judecată”⁵⁷.

Asemenea apei, care „gеме”, lovindu-se de stânci, și el „călătorește” spre „țărmlul veșniciei”, cu aceeași „zdruncinare”, „căci trupul mă apasă și drumul este greu”. Greu, pentru că uitarea, crede el, îi va „așternut”.

„Precum în urma apei
 Rămâne drum bătut,
 Și-n urma mea uitarea
 Va fi ca așternut”⁵⁸.

Nu va fi uitat, pentru că a scris „slove oarecând”:

„Eu nu mai am acum
 Nici voce, nici cuvânt,
 Dar tu citește numa
 Ce-am scris eu oarecând.

⁵⁵ *Oglinda lui Varsanufie (zis Arsenie)*, în *Ibidem*, p. 110.

⁵⁶ *Ibidem*.

⁵⁷ *Pe calea veșniciei*, în *Ibidem*, p. 132.

⁵⁸ *Spre țărmlul veșniciei*, în *Ibidem*, p. 133.

Citește, lăcrimează
 Și roagă-te în gând,
 Că mult se ușurează
 Țărâna pe mormânt⁵⁹.

Ucenicul său, Ioanichie Pârâială, i-a pus pe lespedea mormântului câteva strofe din această ultimă poezie, *Slove pe mormânt pentru compatrioții mei*. O poezie-testament, în care lirismul este colorat de afect, dar și de meditație, încorporând și transmițând un sens moral. Convingătoare rămâne poezia și pentru punerea în lumină a firelor adânci care-l leagă pe Sfântul-poet nu doar de pământul și istoria poporului său, ci și de concepția acestuia despre viață și taina morții. Într-o autentică viziune folclorică și într-o formă apropiată de modelul poeziei populare, poetul își dorește ca râul Jordan, realitate ocrotitoare, să-i „scalde”, trupul:

„Și când te-ntorci la vale,
 Așterne pe mormânt
 Nisipul tău cel moale
 Să-mi fie ca veșmânt.

În locul tămăierii,
 Deasupra va sluji
 Mirosul primăverii,
 Când iarba va-nflori!

De vii cândva năvalnic,
 Să nu-mi dărâmi mormântul,
 Ci, treci cu murmur jalnic,
 Udând încet pământul!⁶⁰

Cât de aproape se află Sfântul Ioan Iacob Românul și în substanța poeziei, și în melodicitatea ei, de eminescianul *Mai am un singur dor!*. Nu mai simțim nevoia nici unei demonstrații!

Participarea afectivă, colorată într-un mod atât de particular și atât de evident, în versurile acestor poezii, este transmisă în deplină sinceritate spontan și direct, fără tirade sentimentale și cu supraveghere și reținere. Sfântul Ioan Iacob nu și-a declamat nici ideile, nici simțirea.

⁵⁹ *Slove pe mormânt*, în *Ibidem*, pp. 135-136.

⁶⁰ *Ibidem*.

Atât de activ în propria-i lucrare de mântuire, Sfântul s-a gândit mereu, în dragostea lui pentru semenii săi, la cei din jur, pe care i-a vrut întăriți în credința lor și feriți de păcate.

Poet cu vocație de predicator, el „a povățuit” toată viața și poezia moralizatoare – adevărat cod moral în formă poetică – îi lărgeste mult registrul liric. Aflat în serviciul misiunii sale religioase, el se adresează deschis celor „robiți de humă”, celor „mici de suflet, mari la patimi” (ecourile poeziei eminesciene sunt, din nou auzite!), vorbindu-le prin pilde, cel mai adesea, despre „răutatea păcatului” și „mântuirea de păcat” prin virtute, păcatul fiind „călcarea cu deplină știință și cu voie liberă, prin gând, cuvânt și faptă, a voii lui Dumnezeu”⁶¹.

Din Sfintele Scripturi, Sfântul aflase multe pilde despre călcarea legii lui Dumnezeu și despre pedepsele ce urmează a le primi cei păcătoși. Este o temă biblică importantă, cu un loc bine hotărât de normele aspre ale Vechiului Testament.

Îndemnat de milostenia inimii și sprijinit pe învățăturile Sfinților Părinți, el împărtășește celor ce cheltuiesc pe pământ „moștenirea la rău” tot ceea ce aceștia trebuiau să afle despre cele șapte păcate capitale, „râni de moarte”, care îl coboară pe om în „noiroiul” vieții.

Cele șapte păcate de moarte – dintru care odrăzlesc toate păcatele este poezia care le amănunțește, în versuri cu reală forță de sugestie. Sunt: *Mândria* – „slava mândrului Lucifer”, *Zavistia* – „vierme neadormit”, care „roade la inimă”, *Iubirea de argint* – „rădăcina răutății”, ce îl are pe „Iuda doar ca pildă și începător al ei”, *Desfrâul* – „dulceața desfrânării”, „pângărirea trupului” – templul Sfântului Duh, care aduce după sine „osânda” și „scaun greu de judecată”; *Trândăvia* – „duhul lenii”, care refuză munca, păcat asupra judecat de nevoitorul absolut, omul trudei, care a fost Sfântul; *Lăcomia Pântecelui* – „neînfrânarea pântecului nesoțios”, *Mânia* – „iuțeala sufletului”, care îl pierde pe cel „ticăloșit”, pentru că doar „celor blânzi le este partea”, simbolul blândeții fiind Iisus, „Mielul blând”, înjunghiat pe Cruce, „chezașul răscumpărării”.

„Vino, fire mândioasă
ca să vezi pe Mielul blând

⁶¹ Dr. Irineu Pop Bistrițeanul, *op. cit.*, p. 79.

Cum se junghie pe Cruce
Toate pentru noi răbdând”⁶².

„Stihurile pentru năravuri”, din poezia moralizatoare a Sfântului Ioan Iacob, sunt pătrunse de reflecții amare, cu un plan de sugestie, accentuat polemic. Rostirea ia, de multe ori, forma concisă a sentinței, evidențînd forța autorului ei de a denunța răul cu o vehementă rece.

Pornirea polemică este și mai puternică în poezii ca *Himera omului modern*, *Moda lumii*, *Turnul Babel*, *Semnele apocaliptice*, pentru că, în timpurile noi, „grăbite”, pe care Sfântul ajunge să le trăiască, goana după „deșarte năluciri”, pe o „cale care nu este a lui Isus”, îndreaptă omenirea, cu „rostul ei pierdut”, spre „pierzanie”.

„Din zborul cel prea tainic
Al timpului grăbit
Adeseori de suflet
Uităm desăvârșit.

Robiți de jugul zilnic
Al trupului tiran,
Ne rătăcim din calea
Cerescului liman.

Și viața noastră trece
Deșartă, «fără duh»
Ca ziua fără soare
Și fără de văzduh”⁶³.

Esențială rămâne judecata morală în aceste stihuri, pe care Sfântul poet le-a scris cu aceeași înțelepciune și căldură umană, ca și pe cele „umilicioase”, în dorința lui după o lume de iubire și de înălțare morală.

Condamnarea aspră a *păcatului* atrage, firesc, după sine elogiul, în elanuri de imn al *virtuții*. „Podoaba” ei, însușită prin post, lacrimi, blândețe, răbdare, umilință, prin „paza minții” și „spălarea sufletului”, prin rugăciune – relația personală a omului cu Dumnezeu,

⁶² *Cele șapte păcate de moarte – dintru care odrăzlesc toate păcatele*, în *Hrană duhovnicească*, p. 85.

⁶³ *Când pierdem rostul (robiți de «bumă»)*, în *Ibidem*, p. 65.

„să ne rugăm neîncetat”, ne-a învățat Sfântul Pavel, aduce cu sine „împlinirea legii” și „răsplătirile Domnului”. Virtutea dobândită prin pocăință – calea pocăinței fiind calea sfințeniei, ușa harului – îi redă omului natura sa adevărată, „întoarcerea de la ceea ce este potrivit firii la ceea ce îi este propriu”, cum a rostit Sfântul Ioan Damaschinul.

Fervoarea mântuirii de păcat, prin virtute, alcătuieste substanța unor poezii ca *Glasul conștiinței*, *Cugetări smerite*, *Diagnoza sufletească*, *Paza sufletului*, *Imnul recunoștinței* și încă multe altele, care toate laolaltă alcătuiesc o adevărată sinteză de înțelepciune și simțire, ilustrând, în același timp, și diversitatea structurii artistice folosită de nevoitorul lor autor.

Profilul sufletesc întreg al Sfântului Ioan Iacob Hozevitul îl descoperim și în poezia sa patriotică, o impresionantă exprimare lirică a dragostei de țară.

Plecat de timpuriu de acasă, înstrăinat de „vatră”, Sfântul va purta, până la capătul vieții sale, imaginea țării. Departe de pământul natal, își vede satul, copilăria, părinții, Mănăstirea Neamț, frații monahi, și toate, regăsite în neuitare, îi inspiră pribeagului poet stihuri, „scânteii din inimă”, în care sentimentele nu iau calea aluziilor, nici cea a parabolilor sau a litaniei, ci forme directe, încărcate de vibrație lirică. „Dacă pleci cu țara în suflet, n-o uiți în veci”, spune Sfântul, gândindu-se la „patria sa pământescă”.

Poeziile sunt scrise după 1950⁶⁴, când țara era prada „furiilor”, pârjolită de „liftele cotropitoare” și, trăind drama poporului său, Sfântul poet își hrănește poezia din amărăciune și suspin. El rezumă, liric, de fapt, o mentalitate și o sensibilitate colectivă, suferința este, a noastră, a tuturor, este jalea, „plânsul duios” al țării cotropite.

Versurile se ordonează în funcție de acest sentiment comun și de ritmul interior al autorului lor. Nota elegiacă, dominantă, este, din aceste motive, profund individualizată.

O paralelă îi stă la îndemână pentru a pune față în față frumusețile de altă dată ale țării, păstrate în amintire, și tabloul întunecat al stării ei, în anii de după 1944, când „potrivnicii din casă” i-au „croit” un alt „veșmânt”.

Ieri:

„Ai acolo munții falnici,
Cu poienile de flori,

⁶⁴ Multe din ele sunt date 1953, 1955, 1956.

Întru care cântă vara
Sute de privighetori

Ai pâraiele ce zburdă
Prin pădurile de brad,
Cu mulțimea cea de păstrăvi
Care mișună în vad.

Vara soarele-ndulcește
Iarna frigul oțelește”.

Astăzi:

„Țara noastră cea frumoasă
Și-a schimbat acuma sorti,
Căci potrivnicii din casă
I-au croit veșmântul morții.

Nistrul azi și Tisa plânge
Și Carpații plâng duios,
Revărsând pârâu de sânge
Către Dunăre în jos.

Oltul sună, «versul» jalnic
Dintre munții ardeleni,
Iară Prutul plânge doina
Prin Moldova, pân la Reni.

Toate apele năvalnic,
Se unesc apoi în cor
Și sunând un cântec jalnic,
Plâng durerea Țării lor”⁶⁵.

Poezia este scrisă de un „sihastru din Valea Iordanului, în august 1952”, și tonalitatea ei îndurerată reflectă fondul puternic emoțional al autorului, tradus, în expresie, printr-o tensiunea a sincerității, a autenticității, dar și a simplității.

Păsărilor călătoare, „vestitorii durerii din țara robită”, poetul le cere vești de acasă:

⁶⁵ *Glasul păsărelelor*, în *Ibidem*, p. 37.

„Mai trăiesc români pe-acolo?
Se aude glasul lor?
Se mai vede la hotare
Steagul nostru tricolor?

Doina azi se mai aude?
Și tălăngile la stâni?
Se mai află oare astăzi
Veselie la români?”⁶⁶.

Poporul a ajuns „o turmă fără păstor”, pentru că dezbinarea a luat locul înțelegerii, solidarității:

„S-aude azi din depărtare
La Dunăre un geamăt greu,
O, cât suferi azi de tare,
În țara ta, popor al meu!

Iată ți-au răpit «păstorul»
Și oile s-au risipit,
Punând la stână «roșiorul»
Pe cel «tovarăș» ca năimit.

În plaiul strămoșesc departe,
Oftează frații cu amar,
Fiind siliți acum să poarte
Povara Crucii spre «calvar!»

Salvarea stă în „sfânta credință”:

„O, suflete nemângâiate,
Din «lagărul de suferință»,
Voi însetați de libertate
Păzindu-vă sfânta credință!”⁶⁷

Obsesia unui unic sentiment – dragostea de țară – aduce după sine multe nuanțe ale durerii.

Dramatismul real al istoriei, concretizat în ritmurile grave ale versurilor, îl descoperim în poezia *La noi acasă. Plugușorul românului pribeag*.

⁶⁶ Vestitorii durerii din țara robită, în *Ibidem*, p. 36.

⁶⁷ Turmă fără păstor, în *Ibidem*, p. 38.

„Durerea morții stăpânește
În plaiul nostru strămoșesc,
Căci fiara de la miazănoapte
Sugrumă tot ce-i românesc.

Podoaba țării azi se pierde,
Feciorii casei sunt streini,
Azi codrul nu mai este verde,
Iar florile sunt mărăcini.

Azi pâinea s-a făcut amară
Și apa-i neagră de venin,
Văzduhul a ajuns povară,
Iar traiul omului ... un chin.

Cu lacrimi astăzi se adapă
Feciorii *dulcei Români*⁶⁸
Zicând «Ieșiți!» – la cei din groapă
Ca să intrăm azi, noi de vii!⁶⁹

Poezia are, se vede limpede, o desfășurare jeluitoare, patetică și, cu tonul ei grav, atinge coardele sensibilității noastre. Sfântul Ioan Iacob a trăit, realitățile țării sale și de aceea el nu-și murmură durerea, o afirmă răspicat.

„Singura mângâiere românească” o găsește monahul pribeag la Schitul Sfântul Ioan, „rai duhovnicesc” și „lăcaș al României”, pentru că aici, împreună cu alți frați călugări, puteau să se roage în „limba noastră românească”:

„La vale unde albăstrește,
Se scurge apa din Iordan,
Iar unde lunca se zărește
E schitul Sfântului Ioan.

O, leagăn sfânt de mângâiere
Al sufletului meu pribeag!

⁶⁸ „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie?”, s-a întrebat Eminescu în poezia sa și elevul cernăuțean, Ilie Iacob, a învățat-o, cu siguranță!

⁶⁹ *La noi acasă*, în *Ibidem*, p. 132.

Privind, mai uit a mea durere,
Că tare ne erai tu drag!

Ascuns în mijlocul pustiei,
Pe malul Sfântului Iordan,
Acest Lăcaș al României
Ne-a fost la toți ca un liman.

În limba noastră românească
Puteam, aici a ne ruga
Și-o firimitură sărăcească
Frățeste o puteam mânca”⁷⁰.

Un titlu ce spune multe este cel al poeziei *Popor martir*; o nouă dovadă că Sfântul știa să se implice în istorie și să facă din ea o proiecție a subiectivității. Este o adevărată cronică a istoriei poporului român „mucenic”, mult zbuciumat în existența lui, precum „grâul cel de toamnă, în ploi și vânturi semănat”. Sunt trecute în revistă „veacurile de muceniec”, străbătute, de la nașterea acestei „odrasle me-zine a trunchiului daco-roman”, până în zilele prezentului trăit de poet.

A fost în trecut, „scut de pază al creștinătății”, „sentinelă neclin-tită” în calea „păgânătății”, piedică în calea „potopului cotropitor”:

„Deci tu de mic, o, mucenice,
Ai fost zăgazul nemișcat
Al valurilor inamice
Și tu pe toți i-ai apărat”.

În „toată vremea cea de suferință”, „s-a îndulcit” doar cu „laptele credinței”, Biserica, „Maica Bătrână”, fiindu-i sprijin. De o va pierde, cu gravitate profetică în glas, avertizează:

„Vei fi ca pleava cea ușoară
Purtată pururea de vânt,
Pierindu-ți urmele din țară
Și numele de pe pământ.

⁷⁰ *Singura mângâiere românească*, în *Ibidem*, pp. 137-138. În însemnarea din josul paginii, Ioanichie monahul precizează că Sfântul Ioan Iacob a scris poezia, când se afla bolnav, la spitalul german din „Muntele Eleon” și privea, prin fe-reastră camerei, Schitul.

De vei păzi «credița tare»,
Precum din veac s-a moștenit,
Vei fi slăvit din nou sub soare,
Mai mult de cum ai fost slăvit⁷¹.

Retrospectivei istorice i s-a adăugat un spirit profetic, pentru a ni se comunica un înțeles moral înalt.

Îndemnul la „credița tare”, în vremurile de restrițe, „prin străini” în propria țară, îl găsim și în *Imnul românesc (Versul unirii)*, scris în stil energic, cu o elocvență binevenită într-o poezie mobilizatoare.

„Acum, ca niciodată,
Treceți-vă români,
Având credință-n suflet
Și armă sfântă-n mâini.

Cu dragoste curată
Ca frații petrecând,
Să nu știrbim onoarea
Și graiul nostru sfânt.

De vom păzi unirea
Și «Crezul din strămoși»,
Vom fi și jos, în lume,
Și-n ceruri glorioși”.

Și, încă o dată, îndemnul:

„Să punem semnul Crucii
Pe steagul românesc⁷²”.

Cât de răscolită de realitatea românească din vremea lui era sensibilitatea Sfântului ne-o dovedește poezia *Vântul pustiirii*, în care tema, profund serioasă, a războiului dobândește un pronunțat aspect militant:

„Iarăși lupte, iarăși sânge,
Iarăși zgomot de război,
Iarăși lacrimi nesfârșite,
Iarăși valuri și nevoi!

⁷¹ *Popor martir*, în *Ibidem*, p. 171.

⁷² *Imnul românesc*, în *Ibidem*, pp. 170-171.

Când a șters sărmana lume
Lacrima de pe obraz,
Au venit năpraznic iarăși
Alte valuri de necaz.

Când sporește răutatea
Se scârbește Dumnezeu,
Pentru asta vin în lume
Și războaiele mereu⁷³.

În ritmurile tot atât de grave ale versurilor se referă la o altă realitate istorică tragică, în poezia *Semnele apocaliptice*, în care condamnă comunismul, „crivăț năpraznic”, aducător de „stricăciune”, „pierzanie” și „pustiire”.

„Vânturi rele, pierzătoare,
Amenință azi, mereu,
Pe noroadele smerite
Care cred în Dumnezeu.

Bate «Crivățul» năpraznic
De la nordul comunist,
Răspândind în toată lumea
«Dogmele» lui Anticrist.

Grabnic uneltesc pierzania
Cei cu duhul «răzvrătit»,
Și, – precum se vede – lumea
Nu-i departe de sfârșit⁷⁴.

Actualitatea și relevanța ideii valorificate liric în versurile citate au în spațiul românesc contemporan o adâncă regăsire în conștiința poporului și ele nu mai au nevoie de nici un comentariu.

Exemplele oferite până aici ne conving, nădăjduim, că poezia Sfântului Ioan Iacob Românul trăiește liric și din sentimentul iubirii de țară. Ca toate celelalte creații ale sale, și poezia civică are un crez, un mesaj, al cărui ecou este amplificat prin concretețea

⁷³ Monahul Ioanichie Pârâială, ucenicul său, consideră că poezia scrisă la 15 iulie 1960 este ultima. *Ibidem*, p. 168.

⁷⁴ *Semnele apocaliptice*, în *Ibidem*, p. 167.

limbajului și muzicalitatea versurilor. Distanțarea calitativă de la primele poezii până la acestea din urmă, consacrate prezentului istoric, este evidentă și devine un efect de evoluție. A scris cât a putut mai frumos, ca să fie, cum și-a dorit, „înțeleasă versuirea care scriu”.

Dacă în întinsul și variatul univers tematic al poeziei Sfântului Ioan Iacob mai înscriem versurile sale ocazionale, închinatelor Sărbătorilor sfinte și Praznicelor împărătești (*De Sfânta Naștere, De ziua Anului Nou, Lumina Sfintei Învieri*), altele adresate unor personalități reprezentative ale Bisericii (*La patronul Mitropolitului Iacob Stamate al Moldovei, De ziua onomastică a Părintelui Sava Dubovnicul*, al cărui sfat i-a fost „balsam sufletesc”) sau cele panegirice (*Duioasă versuire celui plecat, Stiburi întru cinstita pomenire a Părintelui Sava Dubovnicul*, ca să amintim doar câteva dintre ele, putem pune în lumină, încă o dată, câmpul poetic cuprinzător, care i-a permis afirmarea vocației sale artistice, din perspective lirice diferite. Le unește însă o permanentă elevație a spiritului, un neobosit efort de a schimba omul pe planul conștiinței și al afectelor. Așa se explică de ce tema morală devine un constant teren de explorare, oferindu-i un material de inspirație, surprinzător de variat și de bogat în semnificații.

O regăsim și în *proza* sa.

* * *

Depășind sfera vieții subiective, care alcătuiește substanța unei mari părți a liricii, Sfântul Ioan Iacob Hozevitul s-a deschis, în marea lui iubire și milostenie față de aproapele său, spre alții, spre umanitate, nu doar în poezie, ci și în proza sa, restrânsă, se pare, ca dimensiune, care alcătuiește partea a doua a culegerii *Hrană Dubovnicească. Carte cu vedenii înfricoșate și scrieri prea minunate care ajută sufletul să se scape de la moarte*.

Este o proză de observație morală, cu vădite intenții didactice, alcătuită din mici narațiuni pe motive variate, care urmărește înălțarea condiției umane a individului, salvarea lui de sub puterea „a toate cele frumoase, dulci și preaslăvite ale lumii acesteia”⁷⁵.

Despre conținutul și scopul ei – „citirea și cugetarea Dumnezeieștilor Scripturi” – ne previne autorul însuși.

⁷⁵ *Alte învățături despre viața călugărească de la Sfinții Părinți*, în *Hrană dubovnicească*, ed. cit., p. 186.

Citându-l pe Sfântul Ioan Gură de Aur, cel rostitor de înalte adevăruri, în motto-ul prefeței: „Dintru a nu cunoaște Scripturile pricină este a tuturor relelor”, el scrie:

„De multe ori am scris cuvinte pentru folosul meu sufletesc și am crezut că aceste cuvinte pot folosi și la alte persoane, care nu prea au vreme să deschidă cărțile și poate nici nu au la îndemână cărțile potrivite. Știu că în ziua de azi mai toată lumea este grăbită și cărțile cele groase ale Sfinților Părinți stau uitate și rar cine le mai citește. Așa este duhul veacului, așa sunt ocupațiile oamenilor, așa este războiul cel nevăzut, încât lucrul cel duhovnicesc și mai ales citirea Cărților Sfinte nu prea au loc în viața creștinilor de azi [...]. Pentru îndulcirea sufletului greu nu se găsește vreme în veacul nostru. Și aceasta ne păgubește mai mult decât toate. Căci, neavând răgaz a privi mai des la cele cerești, uităm rostul vieții, slăbim duhovnicește și ajungem de multe ori la desnădăjduire, când știm ce fel de făgăduință am făcut înaintea lui Dumnezeu și când vedem că se cheltuiește viața în chip zadarnic [...]. Dacă în vremea cea veche era neaparată nevoie de citirea Scripturilor (când erau și povățuitori destui cu viața sfântă și lumea era mai credincioasă), dar oare astăzi, când s-au înmulțit vicleșugurile în lume și s-au împuținat păstorii cei buni, acum când nu mai găsești pildă de viață curată și nici povățuitori sufletești, cu atât mai mult trebuie să ne sânguim la citirea Sfințelor Cărți pentru a nu greși drumul mântuirii [...]. Eu, nevrednicul, am căutat să mai aleg din cărți cuvintele care folosesc mai mult în viața călugărească și pe care nu le pot afla cu ușurință toți, mai ales cei care sunt veșnic ocupați în ascultări și în treburi”⁷⁶.

Scopul odată fiind fixat, Sfântul selectează, pe baza unor experiențe personale, din Cărțile Sfinte, „învățăături”, „cuvinte foarte folosite”, vedenii ale creștinilor „din vechime”, întâmplări „minunate” din viața sfinților și „tropare de umilință”, rugăciuni. Pentru cele mai multe, se slujește de o materie epică; înjgheabă o narațiune, cu personaje și multe povețe. Tema este una singură, esențială: raporturile dintre virtute și abaterea de la ea în viața individului. Sfântul voia o umanitate cu un sistem de valori morale, dar pentru a-și atinge ținta nu recurge la texte încărcate de interogații metafizice și nici la parable enigmatice. Ca și în predicile sale, el nu ia calea

⁷⁶ *Ibidem.*

cazuisticii abstracte, ci recurge la pilde, la istorioare moralizatoare, potrivite cu natura propovăduirilor, introducând atmosfera de viață cotidiană și de adevăr trăit, de mărturie directă, subordonând totul ideii schimbării atitudinii omului față de sine și de alții.

Cele mai multe dintre texte se referă la viața monahilor, în care Sfântul avea o exemplară experiență de viață personală, și le alege dintre Sfinții Părinți, pe care îi și numește: Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile cel Mare, Sfântul Antonie, Sfântul Teodosie. În asemenea proze, în care speculația morală se sprijină pe fapte epice, se vorbește despre „darul călugăriei”⁷⁷, despre îndatoririle monahiilor, care nu trebuie să râvnească „bunătatea trecătoare” și să nu se „în-deletnicească cu cele lumești”⁷⁸. Unii, dintre ei, aspru muștrați, sunt „nestatornici”, alții doresc „cliros”, adică „stăpânire peste frați”, unii sunt lacomi, „slujitori ai pântecelui”, alții își „umple inima de mânie”; or, „rânduiala” și „cuvința” cer ca monahul să fie „stâlpul răbdării”, „adâncul smereniei”, „izvorul lacrimilor”, „visteria curățeniei”, „defăimătorul a toate cele frumoase, dulci și prea slăvite ale lumii acesteia”⁷⁹. Ca și în poezia sa, și în aceste scurte proze, care dezvoltă o observație morală, în legătură cu problemele vieții Sfântul Ioan Iacob propune soluții, „arme de luptă” împotriva răului: postul – „o puternică armă a sufletului” și „neîncetata rugăciune”, în liniște și tăcere.

Alte texte explicative care conduc epic o dezbatere etică sunt privitoare la „ieșirea sufletului din trup”, la moarte. „A muri, ne învață Sfântul Nifon, Episcopul Constantianii (Kiprului) este, scrie el, lucrul firesc și de obște pentru toți, de aceea nu ne este nouă a ne speria de moarte, ci de ceasul judecății”⁸⁰.

Moartea poate fi însă „lină” sau „amară” după faptele vieții: „Omul trăiește în faptele lui”.

Un „cuvânt foarte folositor” este construit în jurul descoperirii, făcută de îngerul Domnului, Sfântului Macarie, despre taina morții, cu desenul „scării pe care se suie sufletele creștinești la cer”⁸¹.

⁷⁷ *Descoperirea Sfântului Antonie despre darul călugăriei*, în *Ibidem*, p. 188.

⁷⁸ *Cuvântul 6. Nu se cade ca întâlmirile cu femeile să se facă fără de pază*, în *Ibidem*, p. 221.

⁷⁹ *Alte învățături despre viața călugărească de la Sfinții Părinți*, în *Ibidem*, p. 186.

⁸⁰ *Ibidem*, p. 109.

⁸¹ *Descoperirea pentru ieșirea sufletului*, în *Ibidem*, pp. 180-181.

Nu puține narațiuni înfățișează diferite întâmplări din viața Sfinților, ale Sfântului Simion cel Nou, Sfintei Cristina din Efes, Mucenitelor Efrasia și Tomaida ș.a. Sunt, apoi, „vedenii ale creștinilor din vechime”, precum cea din anul 1580, de la Muntele Athos, sau una, mai nouă, a unuia dintre ucenicii Cuviosului Paisie Velicovski, de la Mănăstirea Neamț. Merită reținută *Însemnarea* Ieroschimona-hului Ioan Iacob, de la sfârșitul „vedeniei”, în care ni se spune: „Cuviosul Paisie avea o școală întreagă de călugări-cărturari care scriau cărți zi și noapte. Datorită lor, noi avem în românește mai toate cărțile Sfinților Părinți, tâlcuite din grecește. O parte dintre ele a fost arsă de turci în timpul revoluției de la 1821, dar tot au mai rămas câteva. Dar oare pârjolul comunist va mai fi cruțat vreo cârtică sfântă scrisă de mâna Cuviosului Paisie și de ucenicii lui?”⁸², se întreabă ieroschimona-hul Ioan Iacob, care cunoștea bine lucrurile, ca bibliotecar ce-a fost, în timpul ascultării de la Mănăstirea Neamț. Trimiterea la „pârjolul comunist”, evocat și în lirica sa, ne dovedește, încă o dată, cu câtă gravitate și afectivitate, și-a trăit Sfântul epoca sa. Statornicia-i preocupare pentru situația din țara neuitată o regăsim și în proza, mai întinsă, consacrată Cuviosului Nicodim Aghioritul, „o mare bucurie pentru Sfânta Ortodoxie”. Sfântul Ioan Iacob mărturisește o mare admirație pentru acest cuvios monah, trecut în rândul sfinților în ianuarie 1955, pentru că „a trăit ca un Sfânt, s-a ostentit ca un adevărat Mucenic și a lăsat în urmă cele mai folositoare cărți pentru creștinătate [...]”. „Călugărul cel flenduros, care umbla încălțat cu opinci și care dorea să meagă în țară la noi și să trăiască în obștea Cuviosului Paisie de la Neamț, astăzi este cinstit de toată lumea, împreună cu Sfinții mari dascăli ai Bisericii noastre de Răsărit”⁸³.

Se dau multe amănunte despre viața lui bogată în nevoițe și fapte bune și, mai ales, despre opera lui scrisă. A fost un monah-cărturar, care „a alcătuit – precizează Sfântul Ioan Iacob – cartea Sfințelor Canoane, care se numește *Pidalion*. Tot el a mai scris și cartea *Nevăzutul Război*, *Cartea pentru mărturisire*, *Paza celor Cinci Simțuri*, *Sinaxarul Sfinților* pe tot anul, tâlcuirea *Psaltirii*, tâlcuirea *Antifoanelor*, tâlcuirea *Sfintei Evanghelii*, *Filocalia* și alte

⁸² *Descoperirea care a făcut-o îngerul Dommului Sfântului Macarie despre tainele cele neștiute și negrăite și despre pomenirea morților*; în *Ibidem*, pp. 197-204.

⁸³ *Vedenia unuia dintre ucenicii Cuviosului Paisie Velicovschi (de la Mănăstirea Neamțu)*, în *Ibidem*, pp. 269-273.

cărți prea alese, de care se folosește toată lumea creștină”⁸⁴. În finalul narațiunii, Sfântul, care urmărea de acolo, de departe, procesul în curs al istoriei poporului său, găsește nimerit să-și comunice, într-o nouă ipostază a patriotului, durerea:

„O, Sfinte Prea cuvioase Părinte Nicodim, care mult doreai odinioară ca să mergi la noi în țară și să petreci în obștea cuviosului Paisie de la Neamțu, adu-ți aminte astăzi de scumpa noastră țară, cerceteaz-o cu duhul dintru înălțime și vezi ce fel de obște au făcut astăzi românii, după moda Sovietelor. Fiii duhovnicești ai cuviosului Paisie nu mai au loc azi în România, întreaga țară s-a prefăcut într-o obște care luptă cu Dumnezeu și aleargă către rău. Tu, care ești neîntrecut la sfātuire și preadulce la vorbire, vorbește și acum tainic, la inima păstorilor duhovnicești de după «perdeaua roșie», ca să nu mai facă tovărășie cu stăpânirea întunericului, să nu mai înjuge Biserica la carul sovietic, să nu mai facă slujnică pe «Mireasa lui Hristos», care este Biserica”⁸⁵.

Dragostea pentru țara în suferință și grija pentru soarta Bisericii, amenințată de „întunericul” roșu, revin și în *Stiburile de umilință* pe care Sfântul Ioan Iacob i le închină Cuviosului Nicodim, preamărindu-i „învățătura cinstită” și „sfințenia vieții”:

„Nicodime prea fericite,
Care doreai odinioară
Ca să trăiești la noi în țară,
Acuma caută din ceruri
Și vezi pe fiii României
Cum poartă jugul tiraniei.

Cu sfântul Stareț de la Neamțu
Să dai acuma ajutor
Prea necăjitului popor,
Iar tabăra înșelăciunii
Din vatra noastră strămoșească
Degrabă să se risipească.
În țara noastră primitoare
Acuma nu mai este «soare»
Cu razele de libertate,

⁸⁴ *O mare bucurie pentru Sfânta Ortodoxie. Cuviosul Nicodim Agbioritul, în Ibidem, p. 257.*

⁸⁵ *Ibidem, p. 265.*

Căci vântul de la Miazănoapte
Aduce negură de moarte”⁸⁶.

Pilduitor simț civic, pe tipare prozodice adecvate, pentru a da o definiție lirică patriotismului!

Mai multe „vedenii” și profeții ale unor cuvioși monahi, câteva canoane din *Pedalion* și tropare de umilință, ce se zic în grecește „*megalinare*”, care „se obișnuiesc a se cânta după Paraclisul Maicii Domnului și la Sfânta Liturghie”, pe glasul 2, și „alte tropare de ale Sfinților” – care „se cântă pe glasul 5 – încheie partea a doua a volumului *Hrană dubovniceacă*, alcătuiind, laolaltă, conținutul variat al prozei Sfântului, destinat să ducă la îmbunătățirea stării morale a umanității. Umanul, ne-a spus-o Sfântul Ioan Iacob multe feluri și prin exemplul vieții și prin opera sa orală și scrisă, se împlinește în sfințenie, nu în materialitate.

Însușirile de comunicare, ca oralitatea, familiaritatea expunerii învățăturilor, demersul logic al narațiunilor, fluența stilului se adaugă importantelor probleme puse în dezbatere, pentru a le face înțelese și însușite.

Este, în ansamblul ei, fără a avea prea mare originalitate (multe „cuvinte” și „învățături” fiind traduceri din grecește sau adaptări după texte slavone, cum ni se și precizează!), o proză gravă, expresia eticii personale a Sfântului, care și-a înțeles datoria în chipul unei mari responsabilități.

* * *

Cunoașterea vieții Sfântului Ioan Iacob Hozevitul, pe care am înfățișat-o ca pe o cronologie a unui destin excepțional, și a operei sale, născută dintr-o profundă necesitate și încărcată de un mesaj înalt, a cărui esență a ilustrat-o prin propriu-i exemplu, ne îngăduie, în această privire sintetică, integratoare, pe care o adăugăm, acum, la capătul întreprinderii noastre, să adunăm câteva caracterizări finale destinate să omagieze un model al sfințeniei, centrat pe Hristos, până la indentificare cu El.

Sfântul Ioan Iacob a fost o personalitate aparte, care a manifestat, de-a lungul vieii sale, de care legăm ideea de sublim, o mare iubire pentru Dumnezeu și o încredere totală în om. Vocația sa a fost să trăiască în consonanță cu legea morală, care înalță calitatea

⁸⁶ *Stiburi de umilință*, în *Ibidem*, p. 267.

vieții, gândind doar în spiritul religiei creștine, gândire ce plasează în centrul lucrurilor pe Dumnezeu, cauza primă și finală a existenței.

Și-a trăit credința, o „trăire prin iubire”, urmând asceza Sfântului Ioan Botezătorul și râvnind viața Mariei Egipteanca, iar pentru grandoarea vieții și fervoarea de a fi în comuniune cu Sfântul Duh, Dumnezeu i-a sfințit și trupul și sufletul.

A reunit simplitatea, smerenia, autoritatea, prestigiul, înfățișarea obișnuită și înrâurirea deosebită. A fost un harismatic, care a refuzat să se izoleze în prorocie obscură și să se refugieze doar în contemplație. Figură emblematică a misionarului, pildă a misionarismului creștin, a avut un har funcțional puțin obișnuit, care i-a învățat pe oameni dreapta credință și i-a întors către numele Domnului. A îndeplinit în lume o misiune de sfințire, sfințirea prin lucrarea Duhului Sfânt. A fost un mijlocitor, un mediator, a cărui prezență a dus la un simțământ al iertării și la o îmbunătățire a stării morale.

Opera scrisă, care mărturisește o certă vocaie creatoare, în ipostazele de poet și prozator, a fost menită să valorifice și să exprime propria-i ardere interioară, totdeauna puternic individualizată, și să-i sprijine pe alții, să ne sprijine pe noi toți, să găsim în viața noastră de fiecare zi un scop superior.

Prin stilul său de viață și de apostolat, a întruchipat chipul și sensul adânc al unei existențe umane și a îmbogățit spiritualitatea creștină cu o nouă dimensiune. El continuă să ne învețe că lumina și viața, care izvorăsc din Cel Înviat, sunt singurele care dau sens explorării moderne a lumii prezentului și omului însuși. Prin el ne câștigăm, zi de zi, o idee mai înaltă despre propria noastră viață și propria dimensiune spirituală.

Acestea sunt adevărurile pe care suntem îndrituiți să le rostim despre viața semnificativă a Sfântului Ioan Iacob Românul și despre sensul profund uman și moral al faptei lui, lecții înalte de iubire, jertfă și mântuire.

În întâlnirea actuală a religiilor, când se înalță o imensă rugăciune pentru unitatea, în Hristos, este de un mare folos patrioniul de înțelepciune și de credință pe care îl pune la îndemână, prin existența sa, acest nou sfânt al Bisericii Ortodoxe Române.

El ne îndeamnă astăzi, în plin veac al tehnologiei, să optăm, lucid și deschis, cu mintea și inima, pentru spiritualitate, singura destinație creatoare a omului din totdeauna.

**An ideal representation of the relationship between man and
God: Saint Righteous John Jacob from Neamț – the Hozevite.
A History of a life in Christ and for Christ**

Prof. Ph.D. Maria PLATON,

Prof. Ph.D. Gh. PLATON, Member of Romanian Academy

A rich documentary material has been gathered about the life of the Saint Righteous John of Neamț. It reveals us nowadays the gentle face of a young man with great love for parents, school and church. He was a young man who not only heard God's call to holiness, but he answered to it, choosing to achieve the spiritual fullness by living the monastic life. Thus, the Righteous John from Neamț – the Hozevite is not only a great personality of the Romanian Church of the twentieth century. Most of all, he is a saint, an example of service and total dedication to God and to the neighbors, a standard of synthesis between simplicity, authority, humility and prestige.

Being the witness of a difficult historical context for his country, his poetry reflects the struggle between traditionalism and modernism. The Saint Righteous John from Neamț – the Hozevite expresses through his lyrics the love of country, the longing for spirituality of Moldavian monasteries that was a pedagogue to fulfill the desire for God in the wilderness of Hozeva.

In celebration of 50 years after its passage to the Lord (5th of August, 1960 to the 5th of August, 2010), Saint Righteous John from Neamț – the Hozevite continues to teach us, through his lyrics and through his example and effort to achieve the fullness of spiritual life, that the light and the life of Christ are the only ones that give sense to modern exploration of this world and of the man himself.